

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՀՀ ՎԱՅՈՑ ՁՈՐԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԱՆՇԱՐԺ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Գլխավոր տեղեկություն

Համար	N 754-Ն
Տիպ	Որոշում
Ակտի տիպ	Incorporation (16.08.2025-till now)
Կարգավիճակ	Գործում է
Սկզբնաղբյուր	ՀՀՊՏ 2003.07.16/37(272) Հոդ.656
Ընդունող մարմին	ՀՀ կառավարություն
Ընդունման ամսաթիվ	17.06.2003
Ստորագրող մարմին	ՀՀ վարչապետ
Ստորագրման ամսաթիվ	20.06.2003
Վավերացնող մարմին	ՀՀ Նախագահ
Վավերացման ամսաթից	26.06.2003
Ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվ	17.07.2003

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

17 հունիսի 2003 թվականի N 754-Ն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՅՈՑ ՁՈՐԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԱՆՇԱՐԺ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

«Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 13-րդ հոդվածին համապատասխան՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **որոշում է.**

1. Հաստատել Վայոց ձորի մարզի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական ցուցակը՝ համաձայն հավելվածի:

2. Ուժը կորցրած ճանաչել Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների խորհրդի 1983 թվականի հուլիսի 4-ի «Հայկական ՍՍՀ տարածքում պետական պահպանության տակ վերցված պատմության և կուլտուրայի հուշարձանների և նրանց պահպանական գոտիների ցուցակների հաստատման մասին» N 377 որոշման 1-ին կետը՝ նախկին Եղեգնաձորի և Ազիզբեկովի շրջանների պատմության և կուլտուրայի հուշարձանների ցուցակի մասով:

3. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

**Հայաստանի Հանրապետության
վարչապետ**

2003 թ. հունիսի 20
Երևան

Ա. Մարգարյան

Հավելված
ՀՀ կառավարության 2003 թվականի
հունիսի 17-ի N 754-Ն որոշման

Պ Ե Տ Ա Կ Ա Ն Ց ՈՒ Ց Ա Կ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԱՆՇԱՐԺ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ

9. ՎԱՅՈՑ ՁՈՐԻ ՄԱՐԶ

9.1. Եղեգնաձոր քաղաք

Հուշարձանի համարը	Հուշարձանի ենթահամարը (ենթահամարները)			Հուշարձանախումբը, հուշարձանը	Ժամանակը	Տեղը բնակավայրի նկատմամբ, հասցեն	Նշանակությունը հանրապետական, տեղական	Ծանոթագրություն
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՂԲՅՈՒՐ	1890 թ.	Միկոյան փող.	Հ	պատվիրատու՝ Ալեքսան արդա Անդրեասյան վրկնգ.՝ 2000թ. ճարտ.՝ Ս. Աղաջանյան
2.				ԱՄՐՈՑ «ԶՅՈՇԿ»	մթա 7-րդ դ.-մթ 5-րդ դ., 17-րդ դ.	հվ-ամ մասում	Հ	
	2.1.			Եկեղեցի ս. Սարգիս	17-րդ դ.		Տ	ամրոցից հս
		2.1.1		խաչքար	1456 թ.		Հ	ագուցված աե պատին, արտաքուստ
		2.1.2		տապանաքար	16-րդ դ.		Տ	Եկեղեցու հվ պատի տակ, արտաքուստ
3.				ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	19-րդ դ. վրջ	Մոմիկի փող. 3	Տ	4. Հախնազարյանի տունը
4.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	13-20-րդ դդ.	հվ-ամ մասում	Տ	գործող գերեզմանոցի աե եզրը զբաղեցնող բլրի վրա
	4.1.			խաչքար	1281 թ.		Հ	ընկած գետնին, կիսաթեք
	4.2.			խաչքար	16-րդ դ.		Հ	կիսով թաղված հողի մեջ
5.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	10-17-րդ դդ.	1,5 կմ հվ	Տ	Ազարակաձոր տանող ճանապարհից աջ, տարածքում պահպանվում է ժամանակակից ս. Գևորգ մատուռը
6.				ՂԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզվ	հվ-աե մասում	Հ	Պանրագործարանի մոտ
7.				ՂԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2 հզվ-մթ 3-րդ դ.	ամ մասում	Հ	Ներկայիս գերեզմանատան և մեքենաների կայանի տարածքում

8.				ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ՇԵՆՔ. ՎԱՅՈՑ ՁՈՐԻ ԵՐԿՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ	1957 թ.	Շահումյան փող. 2	S	վրկևգ.՝ 1984 թ.
	8.1			խոյատապան	16-17 դդ.	քաղաքի մեջ, Վայոց ձորի երկրագիտական թանգարանի մուտքի մոտ	S	հայտնաբերվել է Օրբեյանների քարավանատան մոտից, գյուղատնտեսական աշխատանքների ժամանակ
9.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՁՈՎՎԱԾՆԵՐԻՆ	1970 թ.	ամ մասում	S	ճարտ.՝ Ռ. Իսրայելյան
10.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՍԱՅԻ ՆՉԵՑՈՒ	1980 թ.	հվ մասում	S	Երևան-Եղեգնաձոր մայրուղու խաչմերուկում քանդ.՝ Լ. Թոքմաջյան ճարտ.՝ Հ. Խաչատրյան
11.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԿԱՐԳԵՐԻ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՁՈՎՎԱԾ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻՆ	1971 թ.	քաղաքի մեջ (այսուհետև՝ ք. մ.)	S	Մարգալտարանի շենքի մոտ
12.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԱՆԱՍԱՍ ՄԻԿՈՅԱՆԻ	1947 թ.	ք. մ.	<	Մոմիկի անվ. քաղաքային այգում քանդ.՝ Ա. Սարգսյան
13.				ՄԱՏՈՒՌ Ս. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ	10-17-րդ դդ.	1 կմ հվ-աե	S	Ագարակաձոր տանող ճանապարհից աջ
	13.1.			խաչքար	10-րդ դ.		<	հենած հս պատին, արտաքուստ
	13.2.			խաչքար	13-րդ դ.		<	բեմին
14.				ՎԻՇԱՊԱՔԱՐ	մթա 2 հզմ	ք. մ.	<	Մոմիկի անվ. քաղաքային այգում
15.				ԽՈՅԱՏԱՊԱՆ	16-17 դդ.		<	
16.				ՀՆՁԱՆ	12-14 դդ.	քաղաքի մեջ, N 1 դպրոցից հվ, դպրոցի ֆուտբոլի դաշտի տարածքում, «Ճոճ տար» երկաթեղարյան բնակատեղիի ամ ստորոտին	S	հայտնաբերվել է 2017 թ., դպրոցի նոր շենքի կառուցման ժամանակ

*Հուշարձանների պետական ցուցակը կազմելիս հիմք է ընդունվել «Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կառուցվածքը՝ մարզի և բնակավայրերի նույն համարակալմամբ
(բաժինը լրաց., փոփ. 14.08.25 N 1151-Ն)

9.2. Ջերմուկ քաղաք

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՌԱՆՁԱՏՈՒՆ ՀԿԿ ԿԵՆՏՐՈՆԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԳՐԻԳՈՐ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ	1952 թ.	Անտառային փող. 2	<	ճարտ.՝ Մ. Գրիգորյան
2.				ԱՌՈՂՋԱՐԱՆԱՅԻՆ ՀԱՄԱԼԻՐ. ՀՀ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌՈՂՋԱՐԱՆԱՅԻՆ ՀԱՄԱԼԻՐԸ	1952- 1953 թթ.	ք. մ.	<	
	2.1.			առողջարանի շենք. N 3 կլինիկական առողջարանը	1953 թ.		<	ճարտ.՝ Գ. Թամանյան
	2.2.			առողջարանի շենք. ՀՀ առողջապահության Նախարարության ընդունարանը (N 4 վարչության առողջարանը)	1952- 1953 թթ.			ճարտ.՝ Մ. Գրիգորյան
	2.3.			ըմպելաարահի շենք	1966 թ.		<	ճարտ.՝ Գ. Թամանյան
3.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	մթա 2-1 հզմ		<	Օդանավակայանի մոտ, մի մասը մնացել է թռիչքուղու տակ
4.				ՀՅՈՒՐԱՆՈՑԻ ՇԵՆՔ	1950- ական թթ.	ք. մ.	S	ճարտ.՝ Հ. Հակոբյան 1972- ից՝ ՀՀ Ազգային պատկերասրահի Ջերմուկի

5.			ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ	թ.	1978	ք. մ.	S	Սալմաստի մեծ հիվանդանոցի ճանապարհին ճարտ.՝ Ն. Սողոմոնյան
6.			ՀՈՒՇԱՂԶԱՆ՝ ԻՍՐԱՅԵԼ ՕՐՈՒԲ	թ.	1978	ք. մ.	S	
7.			ՀՈՒՇԱՂԶԱՆ՝ ՄԵԾ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 50- ԱՄՅԱԿԻՆ	թ.	1967	ք. մ.	S	
8.			ՇԱՏՐԿԱՆ «ՊԱՐՈՂ ԱՂՋԻԿԼԵՐ»	թ.	1978	ք. մ.	S	քանդ.՝ Կ. Մեծատուրյան ճարտ.՝ Կ. Ալշեհիրյան

9.2.1. Կեչուտ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	9-17 դդ.	0,5 կմ հվ-ամ	S	
2.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	13-20 դդ.	հվ-ամ մասում	S	հվ-ամ եզրին, լճափին, բարձրունքի վրա պատվանդանին
	2.1.			Խաչքար	13-14 դդ.		<	
	2.2.			Խաչքար	14 դ.		<	խրված հողի մեջ, վերնամասը կոտրված
	2.3.			Տապանաքար Մեղրումի	1661 թ.	գյուղի հվ-ամ եզրին, Կեչուտի ջրամբարի ափին, բարձունքի վրա, գերեզմանոցի կենտրոնում	<	քանդակագարդ
3.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ՀԻՆ ԿԵՉՈՒՏ»	7-20 դդ.	ամ մասում	S	7-րդ դ. եկեղեցին մնացել է Կեչուտի ջրամբարի տակ
	3.1.			Եկեղեցի	13-14 դդ.		S	ավերակ
	3.2.			Եկեղեցի	17-18 դդ.		S	ավերակ
	3.3.			Եկեղեցի ս. Հովհաննես	19 դ.		S	
	3.4.			Մատուռ ս. Գևորգ	19 դ.		S	
	3.5.			Մատուռ Թովս Մանուկ	19 դ.		S	
	3.5.1.			Խաչքար	10-11 դդ.		<	ագուցված ամ պատին, մուտքից ձախ, արտաքուստ
	3.5.2.			Խաչքար	12-13 դդ.		<	մատուռի ներսում, վերնամասն ու ձախ եզրագոտին կոտրված
	3.5.3.			Խաչքար	15 դ.		<	ագուցված ան պատին, ներքուստ
4.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ՆԵՐՔԻՆ ՉԻՐԱԿ»	13-19 դդ.	1,5 կմ հս-ան	S	քարհանք տանող ճանապարհի 2 կողմերում
	4.1.			Գերեզմանոց	11-17 դդ.	«Ներքին Չիրակ» գյուղատեղիում, քարհանք տանող ճանապարհի ձախ կողմում, վարելահողերով շրջապատված տարածքում	<	
	4.1.1.			Խաչքար	11-12 դդ.	«Ներքին Չիրակ» գյուղատեղիի գերեզմանոցում, հողի մեջ կանգնեցված	<	
5.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ԱՅԾԵՄՆԻՑ»	13-19 դդ.	2 կմ հս-ամ	S	Վայք-Ձերմուկ հին ավտոճանապարհից հս, Կեչուտի ջրամբարի հս եզրից 0,5 կմ դեպի հս
6.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ՎԵՐԻՆ ՉԻՐԱԿ»	13-19 դդ.	3 կմ հս-ան	S	Նախկին Չիրակ գյուղն է՝ լքված 1949 թ.
7.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մ.թ.ա. 2-1 հզմ	1-2 կմ հվ	<	Վայք-Ձերմուկ ավտոճանապարհի աջ կողմում. պահպանվել է 2 կղզյակներով
8.				ԽԱՉՔԱՐ ԴԱՎԹԻ	886 թ.	գյուղի մեջ	<	«Էլեկտրոն»

						առողջարանի տարածքում, կանգնեցված գետնին վերևամասը չի պահպանվել
9.		ԽԱՉԶԱՐ	9-10 դդ.	գյուղի մեջ	<	կազմող «Էլեկտրոն» առողջարանի տարածքում, ընկած գետնին
10.		ԽԱՉԶԱՐ	9-10 դդ.	գյուղի մեջ	<	գյուղի ամ եզրին, Նորակառուց Սբ. Գայանե մատուռի մոտ, տեղափոխվել է դպրոցի բակից
11.		ԽԱՉԶԱՐ	11 դ.	գյուղի մեջ	<	ընկած դպրոցի բակում
12.		ԽԱՉԶԱՐ	1286 թ.	գյուղի մեջ	<	գյուղի ամ եզրին, Նորակառուց Սբ. Գայանե մատուռի մոտ, տեղափոխվել է դպրոցի բակից
13.		ԽԱՉԶԱՐ ԱՍԻՐԻ	16-17 դդ.	գյուղի մեջ	<	դպրոցում, ստորին մասը կոտրված
14.		ՀՈՒՇԱՐՉԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՒՎԱԾՆԵՐԻՆ	1985 թ.	գյուղի մեջ	S	հեղ. Է. Թադևոսյան
15.		ՔԱՐԱՅՐ-ԿԱՅԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	մ.թ.ա. 3-1 հզմ, 10-17 դդ.	1 կմ հս	S	Արվա գետի կիրճում, Ջերմուկ քաղաքից 2,5 կմ հվ, Վայք-Ջերմուկ հին ավտոճանապարհից ձախ
15.1.		Քարայր-կացարան	10-17 դդ.		S	
15.2.		Քարայր-կացարան	10-17 դդ.		S	աղբյուրով
15.3.		Քարայր-կացարան	10-17 դդ.		S	խաչքարերով
15.4.		Քարայր-կացարան	10-17 դդ.		S	
15.5.		Վիշապաքար	մ.թ.ա. 3-1 հզմ		<	աղբյուրով քարայր-կացարանի մուտքի մոտ
16.		ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղից մոտ 11 կմ ատ, Որոտան գետի աջ ափին, կամրջից 150-200 մ հս, բլրի հարթ գագաթին, լանջերին և ստորոտին, Ջերմուկ-Գորայք դաշտամիջյան ճանապարհից ձախ	<	
17.		ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մ.թ.ա. 3-1 հազ.	գյուղից մոտ 10 կմ հվ-ատ, Ամուլսարի հս ստորոտին, Որոտան գետի աջ ափին բարձրացող բլրաշղթայի հարթ մասում, Ջերմուկ-Գորայք դաշտամիջյան ճանապարհի երկու կողմում, ջրերի բաշխիչ կայանի մոտ	<	
18.		ԽԱՉԶԱՐ	10-11 դդ.	գյուղի ամ եզրին, Կեչուտի ջրամբարի ափին, Նորակառուց Սբ. Գայանե մատուռի հվ կողմում	<	
19.		ԽԱՉԶԱՐ	13-14 դդ.	գյուղի ամ եզրին,	<	

					Նորակառույց Սբ. Գայանե մատուռի հիմքերը		
20.			ԽԱՉՁԱՐ	14-15 դդ.	Երկրամ եզրին, Նորակառույց Սբ. Գայանե մատուռի հիվ կողմում	<	

(բաժինը խմբ. 14.08.25 N 1151-Ն)

9.3. Վայք քաղաք

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	մթա 2-1 հզմ	ք. մ.	<	
2.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	16-20-րդ դդ.	հս-աե մասում	S	գործող գերեզմանոցի հին հատվածն է
3.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	հս մասում	<	
4.				ԽԱՉՁԱՐ	1222 թ.	աե մասում	<	Վայք-Ջերմուկ ճանապարհի ձախ կողմում, կանգնեցված գետնին, պատվիրատու՝ Շապուհ
5.				ԽԱՉՁԱՐ՝ ԱԼԱՄՀԱՏԻ	1251 թ.		<	Վայքի ենթաշրջանի մուտքի մոտ, քաղաք մտնող ճանապարհի աջ կողմում
6.				ԽԱՉՁԱՐ	1541 թ.		<	Վայք տանող ճանապարհի աջ կողմում, ընկած գետնին, երկատված, վերին աջ քառորդը չի պահպանվել
7.				ԽԱՉՁԱՐ	16-րդ դ.		<	Վայքի ենթաշրջանի մուտքի մոտ, քաղաք մտնող ճանապարհի աջ կողմում, եղծված արձանագրությամբ
8.				ԿԱՍՈՒՐՉ. ԴԱՍԿԵՎԻՉԻ ԿԱՍՈՒՐԱԸ	17-րդ դ.	1 կմ ամ	S	Արփա գետի վրա վրնրգ.՝ 1827 թ. Դասկևիչի կողմից

9.4. Ագարակաձոր գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ	9-րդ դ.	1,5 կմ հվ-աե	<	
	1.1.			գյուղատեղի «Անապատ»	9-15-րդ դդ.	1,5 կմ հվ-աե	S	ամրոցի հվ ստորոտին
	1.2.			մատուռ «Անապատ»	13-14-րդ դդ., 19-րդ դ.		S	վրկագ.՝ 1960 թ.
	1.3.			գերեզմանոց	12-14-րդ դդ.		S	
2.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	9-10-րդ դդ.	9,5 կմ հվ	S	Գանձակ գյուղատեղի տանող ճանապարհի աջ կողմում
	2.1.			խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	եզրագոտին ջարդոտված
	2.2.			խաչքար	10-րդ դ.		<	
3.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	10-17-րդ դդ.	հվ-աե մասում	S	գյուղի եզրին, ջրի մագիստրալի մոտ
4.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	13-15-րդ դդ.	2 կմ աե	S	Արփա գետի ափին, բարձունքի վրա
	4.1.			խաչքար՝ Մարկոսի, Վարդի և Միրի	1281 թ.		<	
	4.2.			խաչքար	1303 թ.		<	
	4.3.			խաչքար	1456 թ.		<	
5.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ ԲՈԼՈՐԱԲԵՐԴ	16-20-րդ դդ.	10 կմ հվ	S	Նախկին Բոլորաբերդ գյուղն է՝ ապաբնակեցված 1960-ական թթ.
	5.1.			եկեղեցի թուխ Մանուկ	18-րդ դ.		S	
		5.1.1		խաչքար	1572 թ.		<	ազուցված հվ պատին, մուտքից ձախ
		5.1.2		խաչքար	16-17-րդ դդ.		<	հենած հվ պատին, երկատված
		5.1.3		խաչքար	16-17-րդ դդ.		<	ազուցված հվ պատին, արտաքուստ
		5.1.4		խաչքար	17-րդ դ.		<	ազուցված հվ պատին, արտաքուստ
	5.2.			գերեզմանոց	10-16-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի հվ-ամ եզրին

	5.3.		խաչքար	1551 թ.		Հ	գյուղատեղիի հս կողմում, Ագարակաձոր տանող ճանապարհի ձախ կողմում, կանգնեցված գետնին
6.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ ԳԱՆՁԱԿ (ՆՈՐԻՔ, ԷԼԳԻՉԱ)	13-20-րդ դդ.	12 կմ հվ-ամ	Հ	Գնիշիկ տանող ճանապարհի ձախ, Գնիշիկից 3-4 կմ հս-աե, Նախկին Գանձակ գյուղն է՝ ապաբնակեցված 1970-ական թթ.
	6.1.		Եկեղեցի	19-րդ դ.		Տ	գյուղատեղիի կենտրոնում
	6.1.1		խաչքար՝ Խորամփաշու	13-14-րդ դդ.		Հ	ազուցված հս ավանդատան մուտքից աջ, ստորին մասն ու ձախ եզրը կտրված պատվիրատու՝ Հովսեփ
	6.1.2		խաչքար	14-15-րդ դդ.		Հ	ազուցված հս ավանդատան մուտքից վեր, հորիզոնական դիրքով, արձանագիր
	6.1.3		խաչքար	1587 թ.		Հ	ազուցված Եկեղեցու բեմին, 5 խաչքարերից ձախից 4-րդը
	6.1.4		խաչքար Էլաղեսի	1597 թ.		Հ	Եկեղեցու բեմին
	6.1.5		խաչքար	16-րդ դ.		Հ	ազուցված Եկեղեցու բեմին, 5 խաչքարերից ձախից 3-րդը, արձանագիր, ստորին մասը չի պահպանվել
	6.1.6		խաչքար	16-րդ դ.		Հ	ազուցված Եկեղեցու բեմին, 5 խաչքարերից ձախից 2-րդը, արձանագիր, ստորին մասը կտրված
	6.1.7		խաչքար՝ Փիրիջանի	16-րդ դ.		Հ	ազուցված հվ ավանդատան մուտքից ձախ
	6.1.8		խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	ազուցված հվ պատին, արտաքուստ, արձանագիր
	6.1.9		տապանաքար	16-17-րդ դդ.		Տ	Եկեղեցու հվ պատի մոտ
	6.2.		գերեզմանոց	10-17-րդ դդ.		Տ	գյուղատեղիի հս-աե եզրին, բլրալանջին
	6.2.1		խաչքար	1085 թ.		Հ	ընկած գետնին, վերին ձախ անկյունը կտրված
	6.2.2		խաչքար՝ Մաթի	13-րդ դ.		Հ	ընկած գետնին, եզրերը կտրատված
	6.2.3		խաչքար	1222 թ.		Հ	ընկած գետնին, պահպանվել է ստորին մասը
	6.2.4		խաչքար	1242 թ.		Հ	ընկած գետնին, վերին եզրը շարդված
	6.3.		գերեզմանոց	10-20-րդ դդ.		Տ	գյուղատեղիի հվ եզրին, Գնիշիկ տանող ճանապարհի ձախ կողմում
	6.4.		խաչքար	10-րդ դ.		Հ	հենած ավերակ տներից մեկի պատին
	6.5.		մատուռ	10-13-րդ դդ.		Տ	գյուղատեղիից 0,5 կմ ամ
7.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ ՎԱՐԴԱԲԼՈՒՐ	13-18-րդ դդ.	12-14 կմ հվ	Տ	Բոլորաբերդից 2 կմ հվ, Վարդաբլուր լեռան լանջին
	7.1.		Եկեղեցի	1740 թ.		Տ	
	7.2.		գերեզմանոց	17-18-րդ դդ.		Տ	Եկեղեցու շուրջը
8.			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	հվ-ամ մասում	Հ	
9.			ԵԿԵՂԵՑԻ	17-րդ դ.	հս-աե մասում	Տ	ծիրանի այգիների մեջ
	9.1.		խաչքար	1461 թ.		Հ	բեմին
	9.2.		խաչքար	15-րդ դ.		Հ	ամ պատի տակ, երկատված
10.			ԿԱՍՈՒՐՁ ԴԱԴԱԼԻ	13-րդ դ.	2,5 կմ ամ	Հ	Արփա գետի վրա վրնրգ.՝ 1957 թ.
11.			ՁԻԹՀԱՆ	18-19-րդ դդ.	գ. մ.	Տ	
12.			ՄԱՏՈՒՐ	1605 թ.	9,5 կմ հվ	Տ	Գանձակ գյուղատեղի տանող ճանապարհից աջ, բլրի վրա
	12.1.		խաչքար	9-10-րդ դդ.		Հ	10 մ հս, ընկած գետնին
	12.2.		խաչքար	14-15-րդ դդ.		Հ	մատուռի ներսում պահպանվել է միջին մասը
	12.3.		գերեզմանոց	10-19-րդ դդ.		Հ	մատուռի շուրջը

9.5. Ազատեկ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 1 հզմ, 19-րդ	1,5 կմ հվ	Հ	

	1.1.		մատուռ ս. Վարվառա	19-րդ դ.		S	
2.			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	13-20-րդ դդ.	հվ-ամ մասում		գյուղի եզրի սարավանջի ստորոտին
	2.1.		խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	գերեզմանոցի հվ եզրին, ընկած գետնին
	2.2.		խաչքար	1521 թ.		<	կանգնեցված գետնին, ստորին մասը կոտրված պատվիրատու՝ Ջանիբեկ
	2.3.		խաչքար Սերգազի և Ասամզատի	16-17-րդ դդ.		<	կանգնեցված որպես պատվանդան ծառայող ջրաղացի քարին, պատվիրատու՝ Միրեսբեկ
3.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ՍՏԵՓԱՆՈՍ	17-րդ դ.	գ. մ.	S	վրկնգ.՝ 1830-ական թթ.
4.			ԽԱՉՔԱՐ	13-14-րդ դդ.	գ. մ.	<	գյուղի գերեզմանոցից 150 մ հս, կանգնեցված թորգոմ Ղազարյանի գոմի մոտ, ցանկապատին կից, ստորին մասը կոտրված
5.			ԽԱՉՔԱՐ	13-14-րդ դդ.	գ. մ.	<	գյուղի գերեզմանոցից 150 մ հս, կանգնեցված թորգոմ Ղազարյանի գոմի մոտ, ցանկապատին կից
6.			ԽԱՉՔԱՐ	13-14-րդ դդ.	գ. մ.	<	գյուղի գերեզմանոցից 150 մ հս, կանգնեցված թորգոմ Ղազարյանի գոմի մոտ, ցանկապատին կից, ստորին մասը կոտրված
7.			ԽԱՉՔԱՐ	13-14-րդ դդ.	գ. մ.	<	կանգնեցված պատվանդանին, արձանագիր, «Փոքր սուրբ» կոչվող մատուռի հս պատի տակ, ներքուստ
8.			ՄԱՏՈՒՌ Ս. ՀԱԿՈՒԲ (ՍԵԾ ՍՈՒՐԲ)	1623 թ.	2 կմ ամ	S	
	8.1.		տապանքար Ծաքարբեկի	1623 թ.		S	մատուռի ներսում այս գերեզմանի վրա էլ կառուցվել է մատուռը

9.6. Աղավանձոր գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2-1 հզմ	5-6 կմ հս-աե	<	
	1.1.			բնակատեղի	մթա 2-1 հզմ		<	
	1.2.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	
2.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	10-14-րդ դդ.	2 կմ հս	S	լեռան զագաթի տափարակին և Նրան հարող լանջերին
	2.1.			գերեզմանոց	10-14-րդ դդ.		S	
3.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՎԱՆՔԻ ՉՈՐ» («ՆԵՐՔԻՆ ՈՒԼԳՅՈՒՐ»)	9-14-րդ դդ.	4 կմ հս-ամ	S	Ռինդ և Աղավանձոր գյուղերի միջև, Վերին Ուլգյուրից աե
	3.1.			եկեղեցի ս. Աստվածածին	13-14-րդ դդ.		<	
	3.2.			գերեզմանոց	10-14-րդ դդ.		S	եկեղեցու շուրջը
		3.2.1		խաչքար	մթա 2 հզմ, 1009 թ.		<	հվ-ամ կողմում: Նախնական Նշանակությամբ՝ ցլակերպ վիշապ պատվիրատու՝ Սարգիս երեց
		3.2.2		խաչքար	մթա 2 հզմ, 1199 թ.		<	հվ-ամ կողմում: Նախնական Նշանակությամբ՝ ցլակերպ վիշապ
		3.2.3		խաչքար	12-րդ դ.		<	ընկած գետնին
		3.2.4		խաչքար	1263 թ.		<	եկեղեցուց աե, ընկած գետնին, երկատված, ստորին մասը չի պահպանվել, պատվիրատու՝ Հովհաննես
		3.2.5		խաչքար	1274 թ.		<	հենած եկեղեցու հս պատին պատվիրատու՝ Լիպարիտ
		3.2.6		խաչքար	13-րդ դ.		<	հենած եկեղեցու ամ պատին, վերնամասը թեքությամբ կոտրված

		3.2.7	խաչքար	13-րդ դ.		<	հենած եկեղեցու առ պատին
		3.2.8	խաչքար	13-րդ դ.		<	եկեղեցու ներսում, դրված հորիզոնական դիրքով
		3.2.9	խաչքար	14-րդ դ.		<	ընկած գետնին
4.			ԽԱՉՔԱՐ	9-10-րդ դդ.	հս-առ մասում	<	«Խաչի թիլ» վայրում, ավերակ շինության ներսում, աջ կողմը վնասված
5.			ԽԱՉՔԱՐ	13-րդ դ.	5 կմ հս-ամ	<	«Ներքին Ուլգյուր» գյուղատեղիից 1 կմ առ, Ժայռախաչ
6.			ԽԱՉՔԱՐ	1564 թ.	գ. մ.	<	Արուս Հովհաննիսյանի տանը, ստորին մասը կոտրված
7.			ԽԱՉՔԱՐ	16-րդ դ.	գ. մ.	<	Չուլալ Պետրոսյանի տան մոտ գտնվող և որպես մատուռ ծառայող կիսաքանդ շինության ներսում
8.			ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՍԱՐՏՈՒՄ ՉՈՂՎԱԾՆԵՐԻՆ	1947 թ.	գ. մ.	S	
9.			ՄԱՏՈՒՌ «ՀՈՒՎԿԱԽԱՉ»	10-12-րդ դդ.	հվ մասում	S	հվ եզրին, դաշտամիջյան ճանապարհից աջ
	9.1.		խաչքար	10-12-րդ դդ.		<	
	9.2.		խաչքար	12-13 դդ.	գյուղի մեջ, «Հոբկախաչ» մատուռի առ պատի մոտ, ներքուստ	<	
10.			ԽԱՉՔԱՐ	14-15 դդ.	գյուղի կենտրոնում, ԵԱԶ հուշարձանից հս-ամ, Նախկին ճաշարանի պատին հենած	S	պարզ
11.			ԽԱՉՔԱՐ ԹՈՒՉԱԹԻ, ՌՈՒՉՈՒՔԱՆԻ ԵՎ ԱՅԼՈՅ	1309 թ.	գյուղից մոտ 5 կմ հս-ամ, Ներքին Ուլգյուր գյուղատեղիից մոտ 1 կմ հս-ամ, Աղավաճոր գետակի ափին	<	14 դ. խաչքարացված վիշապաքար է

(բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Ն)

9.7. Աղնջանոր գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2-1 հզմ, 4-14-րդ դդ.	10 կմ հս	<	Վարդենյաց քարավանատնից հս-առ
	1.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	
	1.2.			Քարավանատուն Վարդենյաց	1332 թ.		<	
2.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ	11-13-րդ դդ., 14-րդ դ., 19-րդ դ.	2 կմ հս	S	Գեղարքունիք-Վայոց Ձոր հին քարավանային ճանապարհին, Վարդենյաց լեռնանցքի հվ ստորոտին
	2.1.			գերեզմանոց	11-13-րդ դդ.		S	առ մասում, ծորալանջին
	2.2.			քարավանատուն	14-րդ դ.		<	հս մասում, միանավ
	2.3.			կամուրջ	19-րդ դ.		S	հվ մասում
	2.4.			կամուրջ	19-րդ դ.		S	հվ մասում
3.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ՅԱՎԱՐ»	11-17-րդ դդ.	2 կմ հս-առ	S	
	3.1.			խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	
4.				ԽԱՉՔԱՐ	10-րդ դ.	գ. մ.	<	Ս. Խուղոյանի տնամերձում, երկատված
5.				ԽԱՉՔԱՐ	11-րդ դ.	5 կմ ամ	<	խնձորի այգիների մեջ, կանգնեցված գլխիվայր

(բաժինը փոփ. 14.08.25 N 1151-Ն)

9.8. Արենի գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2-1 հզմ	9 կմ հվ-ամ	<	«Ամաղու» գյուղատեղիից 1 կմ հվ-ամ
2.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ	10-20-րդ	8 կմ հվ	S	Գնիշիկ գետի

			«ԱՄԱՂՈՒ» («ՎԵՐԻՆ ԱՄԱՂՈՒ»)	դդ.		ձախ ափին, բարձրադիր, Մարդաղ լեռան
3.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԱՌՓԱ»	8-17-րդ դդ.	աե մասում	< լեռան հարավ-արևմտյան ճախ ափին
	3.1.		Եկեղեցի ս. Աստվածածին	1321 թ.		< ճարտ.՝ Մովսիկ, պատվիրատու՝ Սյունյաց եպիսկոպոս Հովհաննես Վրկնգ.՝ 1967-1969թթ. Վրկնգ. ճարտ.՝ Ծ. Ազատյան, Յու. Թամանյան
		3.1.1	խաչքար՝ Գրիգորի	1191 թ.		< Եկեղեցու ներսում վերնամասը չի պահպանվել
	3.2.		գավիթ	14-րդ դ.		<
		3.2.1	խաչքար	1559 թ.		< հենած ամ պատին, ստորին մասը չի պահպանվել, կազմող՝ Ակոբ պատվիրատու՝ Մելիքբեկ
		3.2.2	խաչքար	16-րդ դ.		< հենած ամ պատին, ստորին մասը չի պահպանվել, կազմող՝ Ակոբ պատվիրատու՝ Մեիրապ
	3.3.		գերեզմանոց	8-17-րդ դդ.		< Եկեղեցու շուրջը
		3.3.1	խաչքար	8-րդ դ.		< Եկեղեցուց հս-աե, 3 խաչքարերից կենտրոնինը
		3.3.2	խաչքար	8-րդ դ.		< Եկեղեցուց հս-աե, 3 խաչքարերից ձախակողմյանը, կենտրոնից ճաքած
		3.3.3	խաչքար	8-րդ դ.		< Եկեղեցուց հս-աե, 3 խաչքարերից աջակողմյանը
		3.3.4	խաչքար	9-րդ դ.		< գույգ խաչքարերից աջակողմյանը
		3.3.5	խաչքար	1341 թ.		< Եկեղեցուց ամ, պատվանդանին, պատվիրատու՝ Մխիթար
		3.3.6	խաչքար	1546 թ.		< Եկեղեցուց հս, երկատված, պատվանդանին
		3.3.7	խաչքար	16-րդ դ.		< Եկեղեցուց աե, պատվանդանին
		3.3.8	տապանաքար	16-րդ դ.		S Եկեղեցուց հս-ամ, խիստ քայքայված
		3.3.9	տապանաքար	16-17-րդ դդ.		S Եկեղեցուց հս-աե, եղծված արձանագրությամբ
		3.3.10	տապանաքար՝ Թադոսի	1672 թ.		S Եկեղեցուց հս-աե
		3.3.11	տապանաքար՝ Ծատուրի	1708 թ.		S գերեզմանոցի հվ մասում, տեղահանված
4.			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	անտիկ	ամ մասում	<
5.			ԵՎԵՂԵՑԻ Ս. ՍԱՐԳԻՍ	13-17-րդ դդ.	3 կմ ամ	S բլրի վրա, ավերված
6.			ԽԱՉՔԱՐ	1303 թ.	հվ-ամ մասում	< «Վարդապետի հողեր» վայրում, գինու գործարանի դիմաց 3 խաչքարերից կենտրոնինը
7.			ԽԱՉՔԱՐ	14-րդ դ.	հվ-ամ մասում	< «Վարդապետի հողեր» վայրում, գինու գործարանի դիմաց 3

							խաչքարերից աջակողմյանը
8.			ԽԱՉՔԱՐ	14-րդ դ.	հվ-ամ մասում	<	«Վարդապետի հողեր» վայրում, գինու գործարանի դիմաց 3 խաչքարերից ձախակողմյանը
9.			ԿԱՍՈՒՐՁ	13-րդ դ.	հս-աե մասում	<	Արփա գետի վրա, հեկ-ի մոտ պատվիրատու՝ սյունյաց իշխան Տարսայիճ Օրբեյան
10.			ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՒՎԱԾՆԵՐԻՆ	1969 թ.	կնտ	S	
11.			ՔԱՐԱՆՁԱԿ. ՄԱԳԵԼԱՆԻ ՔԱՐԱՆՁԱԿԸ		3 կմ աե	S	կարստային քարանձավ Ուփի ձորում Լորավանքի ձոր տանող ճանապարհի 2-րդ կմ-ի մոտ
12.			ՔԱՐԱՅՐ ԱՐԵՆԻ - 1 (ԹՈՉՈՒՆՆԵՐԻ ՔԱՐԱՅՐ)	ստորին պալեոլիթ	գյուղից մոտ 2 կմ հս-աե, Երևան-Եղեգնաձոր խճուղուց Լորավանք տանող ճանապարհի սկզբնամասում	<	
	12.1.		Կուռք	մ.թ.ա. 7-6 դդ.	Արենի-1 քարայրի մուտքի մոտ	S	2019 թ. հայտնաբերվել է «Մոզ» քաղաքատեղիի գերեզմանոցներից մեկում և տեղափոխվել է քարայրի մոտ
13.			ՔԱՐԱՅՐ ԱՐԵՆԻ - 2	ստորին պալեոլիթ, նեոլիթ, էնեոլիթ, ուշ բրոնզի դար, միջնա-դար	գյուղապետարանից 1900 մ հս-աե, Երևան- Եղեգնաձոր խճուղու ձախ կողմում, Լորավանք տանող խաչմերուկ չհասած՝ 20 մ ամ, Արենի-1 քարայրի դիմաց	<	

(բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Ն)

9.8.1. Ամառու գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ «ՆՈՐԱՎԱՆՔ» (ԱՄԱՂՈՒԻ ՆՈՐԱՎԱՆՔ)	12- 17-րդ դդ.	կմ հվ- աե	<	Գնիշիկ գետի աջ ափին
	1.1.			Եկեղեցի ս. Աստվածածին (Բուրթելյաշեն)	1339 թ.		<	համալիրից հվ-աե
		1.1.1		խաչքար	13- րդ դ.		<	Եկեղեցու 1-ին հարկում, արձանագիր
		1.1.2		խաչքար՝ Թաղեկի, Սաղունի	14- րդ դ.		<	ագուցված աե պատին, արտաքուստ
		1.1.3		խաչքար Բուղտայի	1318 թ.		<	Եկեղեցու ներսում, վերին աջ և ստորին մասերը կտրված, պատվիրատու՝ Բուրթել Օրբեյան
		1.1.4		խաչքար Մոմիկի	1333 թ.		<	Եկեղեցու ներսում
		1.1.5		խաչքար	1432 թ.		<	Բուրթելյաշեն Եկեղեցու 2-րդ հարկում, հենած ամ պատին, երկատված
		1.1.6		տապանաքար՝ Վրթանես քահանայի	1348 թ.		<	ներսում
	1.2.			Եկեղեցի ս. Կարապետ	1216- 1223 թթ.		<	համալիրի հս-ամ կողմում
		1.2.1		խաչքար՝ տեր Գրիգորի	13- րդ դ.		<	ագուցված ամ ճակատին, պատուհանից ձախ, արտաքուստ
		1.2.2		խաչքար	13- րդ դ.		<	ագուցված ամ ճակատին, պատուհանից վեր, արտաքուստ, արձանագիր
		1.2.3		խաչքար՝ Յուսուփի	13- րդ դ.		<	ագուցված ամ ճակատին, պատուհանից աջ, արտաքուստ
		1.2.4		խաչքար՝ Ազիզի	1221		<	ագուցված հս-աե ավանդատան մուտքից

	1.2.5	խաչքար՝ Հովհաննեսի	թ. 1277 թ.	<	վերին հենած հս պատին, գլխիվայր, ներքուստ, ստորին աջ անկյունը կտրված
1.3.		գավիթ. ս. Կարապետ Եկեղեցու գավիթը	13- րդ դ.	<	
	1.3.1	խաչքար	9-10- րդ դդ.	<	հենած հվ պատին, որմնասյանը, անկյունները ջարդոտված
	1.3.2	խաչքար	10- րդ դ.	<	ագուցված հս պատին, արտաքուստ, երկատված
	1.3.3	խաչքար	12- րդ դ.	<	ագուցված ամ պատին, մուտքից ձախ, վերին աջ անկյունը կտրված
	1.3.4	խաչքար	13- րդ դ.	<	ագուցված ամ պատին, ներքուստ, արձանագիր
	1.3.5	խաչքար Սարգսի	13- րդ դ.	<	ագուցված գավթի հս որմնասյանը
	1.3.6	խաչքար	13- րդ դ.	<	ագուցված հս պատին, ներքուստ
	1.3.7	խաչքար	13- րդ դ.	<	ագուցված հս պատին, արտաքուստ, խիստ հողմահարված
	1.3.8	խաչքար	13- րդ դ.	<	ագուցված ամ միջնորմին, դրված խարսխի վրա
	1.3.9	խաչքար	13- րդ դ.	<	ագուցված հս միջնորմին, դրված խարսխի վրա
	1.3.10	խաչքար	13- րդ դ.	<	հենած հվ պատին, երկատված, վերին աջ մասը չի պահպանվել
	1.3.11	խաչքար	13- րդ դ.	<	ագուցված ամ միջնորմին, դրված խարսխի վրա
	1.3.12	խաչքար	13- րդ դ.	<	ագուցված հվ միջնորմի սյուներից մեկին, վերին աջ անկյունը կտրված
	1.3.13	խաչքար՝ Շարաբի	1233 թ.	<	ագուցված ամ պատին, արտաքուստ, մուտքից աջ
	1.3.14	խաչքար	1240 թ.	<	ներսում, ամ պատի տակ, ընդհանուր պատվանդանին կանգնած զույգ խաչքարերից աջակողմյանը
	1.3.15	խաչքար՝ Բալապանի	1258 թ.	<	ագուցված ամ պատին, պատուհանի կողին, ներքուստ, պատվիրատու՝ Փախրադոյա
	1.3.16	խաչքար՝ Բուրթել իշխանի	1261 թ.	<	գավթի ներսում, առ պատի մոտ
	1.3.17	խաչքար՝ Թամթայի	1261 թ.	<	ներսում, ամ պատի տակ, ընդհանուր պատվանդանին կանգնած զույգ խաչքարերից ձախակողմյանը, պատվիրատու՝ Բուրթել իշխան
	1.3.18	խաչքար՝ Դեղի	1269 թ.	<	ագուցված հս միջնորմին, դրված խարսխի վրա
	1.3.19	խաչքար՝ Ափսի	1285 թ.	<	ներսում, ընկած, երկատված պատվիրատու՝ Կուկոր
	1.3.20	խաչքար՝ Փակվայի	1285 թ.	<	ներսում, ընկած գետնին պատվիրատու՝ Կուկոր
	1.3.21	խաչքար՝ Սարգսի	1332 թ.	<	ներսում
	1.3.22	խաչքար՝ տեր Ստեփանոսի գավակաց	14- 15-րդ դդ.	<	ագուցված ամ պատին, մուտքից վեր, արտաքուստ
	1.3.23	խաչքար՝ տեր Ստեփանոսի	14- 15-րդ դդ.	<	ագուցված ամ պատին, մուտքից վեր, արտաքուստ, վերնամասը չի պահպանվել
	1.3.24	խաչքար՝ Առաքել Եպիսկոպոսի	1569 թ.	<	ներսում, վերնամասը կտրված, կազմող՝ Ակոբ
	1.3.25	տապանաքար Թամթայի	13- րդ դ.	<	ներսում, առ կողմում
	1.3.26	տապանաքար՝ իշխանաց իշխան Էլիկումի	1253 թ.	<	ներսում, առ կողմում
	1.3.27	տապանաքար՝ Սյունյաց Ստեփանոս Եպիսկոպոսի	1260 թ.	<	ներսում, առ կողմում
	1.3.28	տապանաքար՝ Իվանեի	1260 թ.	<	ներսում, առ կողմում
	1.3.29	տապանաքար՝ Փախրադոյայի	1260- 1262 թթ.	<	ներսում, առ մասում
	1.3.30	տապանաքար՝ Ասփայի	1263 թ.	<	ներսում, առ կողմում
	1.3.31	տապանաքար՝ Նաթելի	1294 թ.	<	ներսում, կնտ-ում
	1.3.32	տապանաքար՝ Չուլուկի	1295 թ.	<	ներսում, կնտ-ում, ճեղքված
	1.3.33	տապանաքար՝ Սյունյաց Սարգիս Եպիսկոպոսի	1298 թ.	<	ներսում, հվ մուտքի մոտ

	1.3.34	տապանաքար՝ Իվանեի	14-րդ դ. 1303 թ.	<	Ներսում, ան կողմում, Չեսար Օրբեյանի
	1.3.35	տապանաքար՝ Ստեփանոս Օրբեյանի (Սյունյաց մետրապոլիտ Ստեփանոս)	1303 թ.	<	Ներսում, ան կողմում
	1.3.36	տապանաքար՝ Սյունյաց Գրիգոր Եպիսկոպոսի	1305 թ.	<	հվ մուտքի մոտ
	1.3.37	տապանաքար՝ Եղիայի	1320 թ.	<	ամ մուտքի մոտ, դրսում
	1.3.38	տապանաքար՝ Օրբել Հովհաննեսի	1324 թ.	<	Ներսում, ամ կողմում
	1.3.39.	տապանաքար՝ ոմն սարկավագի	1409 թ.	<	Ներսում, ամ մուտքի դիմաց
1.4.		դամբարան Սմբատ իշխանի (եկեղեցի ս. Գրիգոր)	1275 թ.	<	ս. Կարապետ եկեղեցու հս կողմում, ճարտ.՝ Սիրանես
	1.4.1	խաչքար	1271 թ.	<	ագուցված ան պատին, մուտքից վեր պատվիրատու՝ Ազատշահ
	1.4.2	տապանաքար՝ Սմբատ Օրբեյանի	1273 թ.	<	բեմի առջև դրված տապանաքարերի շարքում
	1.4.3	տապանաքար՝ Տարսայիճ Օրբեյանի	1289 թ.	<	բեմի առջև դրված տապանաքարերի շարքում, պատմիչ Ստեփանոս Օրբեյանի հոր տապանաքարն է
	1.4.4	տապանաքար՝ Փախրադոլայի	1296 թ.	<	հվ պատի տակ, տապանաքարերի 1-ին շարքում Տարսայիճ Օրբեյանի որդու, պատմիչ Ստեփանոս Օրբեյանի կրտսեր եղբոր տապանաքարն է
	1.4.5	տապանաքար՝ Մինա խաթունի	1298 թ.	<	տապանաքարերի 2-րդ շարքում, Տարսայիճ Օրբեյանի կնոջ տապանաքարն է
	1.4.6	տապանաքար՝ Էլիկունի	1300 թ.	<	բեմի առջև դրված տապանաքարերի շարքում, Տարսայիճ Օրբեյանի ավագ որդու տապանաքարն է
	1.4.7	տապանաքար՝ Թամթա խաթունի	1312 թ.	<	տապանաքարերի 2-րդ շարքում, իշխանաց իշխան Բուրթեյի մոր տապանաքարն է
	1.4.8	տապանաքար՝ Պուղտայի	1318 թ.	<	տապանաքարերի 2-րդ շարքում, իշխանաց իշխան Բուրթեյի փոքր եղբոր տապանաքարն է
1.5.		գերեզմանոց	10-14-րդ դդ.	<	
	1.5.1	խաչքար	10-րդ դ.	<	ս. Կարապետ եկեղեցուց 10 մ ան, ընկած գետնին
	1.5.2	խաչքար	11-րդ դ.	<	հենած Բուրթեյաշեն եկեղեցու ամ պատին, եզրերը կտրատված
	1.5.3	խաչքար՝ Գորգ Չարլի	1114 թ.	<	ս. Կարապետ եկեղեցուց ան, ընկած քարաբեկորների մեջ
	1.5.4	խաչքար	13-րդ դ.	<	Բուրթեյաշեն եկեղեցուց 25 մ հս, ընկած գետնին, արձանագիր, վերնամասը կտրտված
	1.5.5	խաչքար	13-րդ դ.	<	Բուրթեյաշեն եկեղեցուց 10 մ հս-ան, հենած պարսպին, վերնամասը ջարդոտված
1.6.		բնակելի և տնտեսական շինություններ	11-14-րդ դդ.	<	
1.7.		մատուռ	11-13-րդ դդ.	<	Նորավանքից 0,3 կմ ան
1.8.		մատուռ Փոկաս Հայրապետի	11-րդ դ.	<	պարսպից դուրս, համալիրի ան կողմում
1.9.		իջևանատուն (հյուրատուն)	1273-1290 թթ.	<	համալիրի պարսպից դուրս, Փոկաս հայրապետի մատուռից հս-ամ պատվիրատու՝ Տարսայիճ Օրբեյան, Սարգիս Եպիսկոպոս
	1.9.1	խաչքար	11-րդ դ.	<	ագուցված հս պատին, ներքուստ
	1.9.2	խաչքար	12-13-րդ դդ.	<	ագուցված ան պատուհանի վերնամասում, ներքուստ, արձանագիր
	1.9.3	խաչքար	13-րդ դ.	<	ագուցված հվ պատին, ներքուստ, կրում է հյուրատան կառուցման արձանագրությունը (28 տող)
1.10.		պարիսպ	17-18-րդ դդ.	<	

9.9. Արին գյուղ

--	--	--	--	--	--

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԲԱՅՕԹՅԱ ԿԱՅԱՆ «ԲԱԶԱՐԻՄԱՆԱ»	քարի դար	2 կմ ամ	<	
2.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ «ՍՈՒԼԹԱՆ ՔԱՀԱՍԻ»	մթա 3-2 հզմ	2,5 կմ ամ	<	
3.				ՄԱՏՈՒՌ	13-14-րդ դդ.	2,5 կմ հս- ամ	S	«Լավեր» հանդամասում

9.10. Արտաբույնք գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ ՍՄԲԱՏԱԲԵՐԴ	10-14-րդ դդ.	750 մ հվ-ատ	<	
	1.1.			գերեզմանոց	13-14-րդ դդ.		<	Սմբատաբերդ տանող ճանապարհին
2.				ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	19-րդ դ. վրջ	գ. մ.	<	Արվինիկ Շահգալյանի
3.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	9-20-րդ դդ.	գ. մ.	S	թեք սարալանջին, դեպի «Չըռի ժամատուն» տանող ճանապարհին, գերեզմանոցի խաչքարերից և տապանաքարերից օգտագործված են տարածքում 1975 թ. տեղացիների կողմից կառուցված ս. Աստվածածին եկեղեցու շինարարության համար
	3.1.			խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ագուցված եկեղեցու ատ պատին, մուտքից ձախ
	3.2.			խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ագուցված եկեղեցու ատ պատին, ներքուստ
	3.3.			խաչքար	1054 թ.		<	գլխիվայր ագուցված եկեղեցու հս պատին, ներքուստ
	3.4.			խաչքար	11-րդ դ.		<	ընկած գետնին, ստորին աջ անկյունը կտրված
	3.5.			խաչքար	11-12-րդ դդ.		<	ագուցված գյուղամիջյան ս. Աստվածածին եկեղեցու ատ պատին, ներքուստ, վերնամասը չի պահպանվել, արձանագիր
	3.6.			խաչքար	1289 թ.		<	ընկած գետնին
	3.7.			խաչքար	1305 թ.		<	եկեղեցուց հս-ատ, ընկած գետնին
	3.8.			խաչքար	16-րդ դ.		<	
	3.9.			խաչքար	17-րդ դ.		<	եկեղեցուց ամ, ընկած գետնին, վերնամասը չի պահպանվել
4.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	10-13-րդ դդ.	հվ-ամ մասում	S	գյուղի հվ-ամ եզրին, գործող գերեզմանոցի հվ մասում
	4.1.			խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	կանգնեցված գետնին
	4.2.			մատուռ	19-րդ դ.		S	
5.				ԵԿԵՂԵՑԻ	11-12-րդ դդ.	2 կմ հս	S	բարձր սարահարթի վրա
	5.1.			գերեզմանոց	11-13-րդ դդ.		S	եկեղեցու շուրջը
6.				ՀՈՒՇԱՐԶԱՆ՝ ԱՎԱՐԱՅՐԻ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏՈՒՄ ԵՎ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱԾԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՂՎԱԾՆԵՐԻՆ	1977 թ.	գ. մ.	S	քանդ.՝ Կ. Եղյան
7.				ՄԱՏՈՒՐ	վրկնգ.՝ 20- րդ դ.	ատ մասում	S	ատ եզրին, ջրաղացներ տանող կամրջից 150 մ ատ,

8.			ՄԱՏՈՒՌ «ՉՇՈՒԺԱՄԱՏՈՒՄ»	14-րդ դ.	1 կմ ամ	<	այգիների մեջ «Չըռի» ձորում, սարավանջին
9.			ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ՑԱՂԱՑ ԶԱՐ (ՑԱԽԱՑ ԶԱՐ, ՂՈՇԱԿԱՆՔ)	9-14-րդ դդ.	6 կմ հս-աե	<	
	9.1.		Եկեղեցի ս. Աստվածածին	10-րդ դ.		<	համալիրի ամ-յան կառույցների խմբում, գմբեթավոր եկեղեցի
	9.2.		Եկեղեցի ս. Առաքելոց	13-րդ դ. սկզբ		<	ս. Աստվածածին եկեղեցու աե կողմում
		9.2.1	տապանաքար՝ հաթու Մղիքի	1345 թ.		<	
	9.3.		Եկեղեցի ս. Լշան (տապանատուն)	1041 թ.		<	ս. Կարապետ եկեղեցուց հս-աե, երկհարկ պատվիրատու՝ վանքի առաջնորդ Վարդիկ
	9.4.		Եկեղեցի ս. Հովհաննես	989 թ.		<	համալիրի ամ-յան կառույցների հվ-ամ մասում
		9.4.1	գավիթ	13-րդ դ.		<	
		9.4.1.1.	խաչքար՝ Սիրաշահի	1244 թ.		<	
		9.4.1.2.	խաչքար՝ Փաշաբեկի	1456 թ.		<	
		9.4.1.3.	խաչքար՝ Ծատուրի	1460 թ.		<	
		9.4.1.4.	խաչքար՝ Մեհրիկի	1464 թ.		<	
		9.4.1.5.	խաչքար՝ Վասակի	1479 թ.		<	
		9.4.1.6.	խաչքար՝ Թամաքի	15-րդ դ.		<	
		9.4.1.7.	խաչքար՝ Ստեփանոսի	1555 թ.		<	
		9.4.1.8	տապանաքար՝ Լիպարիտի	1281 թ.		<	
		9.4.1.9.	տապանաքար՝ Էսուկանի	1301 թ.		<	
		9.4.1.10	տապանաքար՝ Բարսեղ քահանայի	1433 թ.		<	
		9.4.1.11	տապանաքար՝ Դեսոի	1446 թ.		<	
		9.4.1.12	տապանաքար՝ Խոշիշի	1460 թ.		<	
		9.4.1.13	տապանաքար՝ Գոնցայի	1467 թ.		<	
		9.4.1.14	տապանաքար՝ Թումայի	1473 թ.		<	
		9.4.1.15	տապանաքար խաչատուր քահանայի	1496 թ.		<	
		9.4.1.16	տապանաքար՝ Գրիգոր Եպիսկոպոսի	1510 թ.		<	
		9.4.2	խաչքար՝ Սմայատի	1219 թ.		<	Եկեղեցու սյունասրահում
		9.4.3	խաչքար՝ Թանկողիլի	1499 թ.		<	Եկեղեցու սյունասրահում
	9.5.		Եկեղեցի ս. Կարապետ	1041 թ.		<	համալիրի աե-յան կառույցների հս մասում, պատվիրատու՝ վանքի առաջնորդ Վարդիկ
	9.6.		մատուռ (մատուռ-եկեղեցի)	13-րդ դ.		<	կառուցված համալիրի դարպասի վրա
	9.7.		բնակելի և տնտեսական շինություններ	13-14-րդ դդ.		<	համալիրի ամ-յան կառույցների խմբում
	9.8.		պարիսպ	10-11-րդ դդ.		<	
	9.9.		գերեզմանոց	10-14-րդ դդ.		<	համալիրի աե մասում
		9.9.1	խաչքար	977 թ.		<	ս. Կարապետ եկեղեցուց հվ-աե

							Եզրերի ջարդոտված
		9.9.2		խաչքար	983 թ.		< ս. Հովհաննես Եկեղեցուց 10 մ աե, ընկած գետնին, արձանագրությունն՝ եղծված
		9.9.3		խաչքար	10-րդ դ.		< գմբեթավոր Եկեղեցուց 50 մ հվ, ընկած գետնին
		9.9.4		խաչքար	10-րդ դ.		< ս. Հովհաննես Եկեղեցուց 15 մ աե, ընկած գետնին, երկատված
		9.9.5		խաչքար	10-11-րդ դ.		< ս. Կարապետ Եկեղեցուց 30 մ հվ
		9.9.6		խաչքար՝ Սարգսի	1023 թ.		< ս. Կարապետ Եկեղեցուց 50 մ հվ, ընկած գետնին
		9.9.7		խաչքար՝ Թեոդորոսի	1040 թ.		< ս. Հովհաննես Եկեղեցուց 10 մ հվ, ընկած գետնին
		9.9.8		խաչքար	1041 թ.		< ս. Հովհաննես Եկեղեցու ամ ճակատին, կրկնակի կամարով ձևավորված խորշի 2 կողմերում
		9.9.9		խաչքար	1041 թ.		< ս. Հովհաննես Եկեղեցու ամ ճակատին, կրկնակի կամարով ձևավորված խորշի 2 կողմերում
		9.9.10		խաչքար	11-րդ դ.		< ս. Կարապետ Եկեղեցուց 25 մ հվ, եղծված արձանագրությամբ
		9.9.11		խաչքար	11-րդ դ.		< ս. Հովհաննես Եկեղեցուց 200 մ հվ, հենած քարաբեկորներին, վերնամասը չի պահպանվել
		9.9.12		խաչքար	11-րդ դ.		< ս. Կարապետ Եկեղեցուց 10 մ հվ, պատվանդանին, զույգ խաչքարերից աջակողմյանը
		9.9.13		խաչքար	11-րդ դ.		< ս. Կարապետ Եկեղեցուց 10 մ հվ, պատվանդանին, զույգ խաչքարերից ձախակողմյանը
		9.9.14		խաչքար	11-12-րդ դ.		< ս. Կարապետ Եկեղեցուց հվ, ընկած գետնին
		9.9.15		խաչքար	11-12-րդ դ.		< ագուցված ս. Կարապետ Եկեղեցու հս պատին, արտաքուստ
		9.9.16		խաչքար	11-12-րդ դ.		< ս. Հովհաննես Եկեղեցու գավթում, ստորին մասը կտրված
		9.9.17		խաչքար	11-12-րդ դ.		< ս. Կարապետ Եկեղեցուց 50 մ հվ, հենած քարաբեկորներին
		9.9.18		խաչքար՝ Գրիգոր քահանայի	1151 թ.		< կանգնեցված ս. Հովհաննես Եկեղեցու գավթի ամ պատի տակ
		9.9.19		խաչքար	12-րդ դ.		< ագուցված ս. Կարապետ Եկեղեցու հս պատին, արտաքուստ
		9.9.20		խաչքար	12-րդ դ.		< կանգնեցված ցածրիկ պատվանդանին
		9.9.21		խաչքար	12-րդ դ.		< ս. Հովհաննես Եկեղեցուց 25 մ հվ,

		9.9.22		խաչքար	12-րդ դ.		<	ընկած գետնին, չնվահանված եկեղեցուց 15 մ առ, ընկած գետնին, խիստ հողմահարված
		9.9.23		խաչքար՝ Սարգսի	12-13-րդ դդ.		<	ս. Կարապետ եկեղեցուց հվ, ընկած գետնին, վերնամասը չի պահպանվել
		9.9.24		խաչքար՝ Բարդուղիմեոսի	1211 թ.		<	
		9.9.25		խաչքար	1215 թ.		<	ս. Հովհաննես եկեղեցու գավթում, կտորված
		9.9.26		խաչքար՝ Վասակի	1220 թ.		<	ս. Կարապետ եկեղեցուց հվ
		9.9.27		խաչքար	1273 թ.		<	ս. Հովհաննես եկեղեցու ամ պատի տակ, մուտքից աջ
		9.9.28		խաչքար	1274 թ.		<	ս. Կարապետ եկեղեցուց 2 մ հվ, պատվանդանին, երկատված, վերին մասն ընկած պատվանդանի կողքին
		9.9.29		խաչքար՝ Թաթևոսի	1275 թ.		<	ս. Կարապետ եկեղեցուց հվ
		9.9.30		խաչքար	13-րդ դ.		<	գմբեթավոր եկեղեցուց 10 մ հս-առ, ընկած գետնին
		9.9.31		խաչքար	13-րդ դ.		<	ս. Կարապետ եկեղեցուց 2 մ հվ-ամ
		9.9.32		խաչքար	13-րդ դ.		<	ս. Հովհաննես եկեղեցուց 15 մ առ, թեքությամբ խրված հողի մեջ, ստորին մասը կտորված
		9.9.33		խաչքար	13-րդ դ.		<	ս. Կարապետ եկեղեցուց հվ, ընկած իր պատվանդանի մոտ, պատվանդանն արծանագիր
		9.9.34		խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	ս. Հովհաննես եկեղեցուց 300 մ հվ, խրված հողի մեջ
		9.9.35		խաչքար	14-րդ դ.		<	գմբեթավոր եկեղեցուց 10 մ հվ-առ, ընկած գետնին
		9.9.36		խաչքար՝ Մարիամի	1464 թ.		<	միջանցք-դարպասի մոտ
		9.9.37		խաչքար՝ Մանուչակի	1559 թ.		<	միջանցք-դարպասի մոտ
		9.9.38		խաչքար	16-17-րդ դդ.		<	ս. Հովհաննես եկեղեցուց 10 մ ամ, օժանդակ շինության ներսում
		9.9.39.		Տապանաքար Հովհաննես քահանայի	1281 թ.		<	սալատապան
	9.10.			Տաշտ	1325 թ.		<	գյուղից 6 կմ հս-առ, Ցախաց քարի վանքի ամ հուշարձանախմբի ամ մասում, ընկած
10.				ԳՅՈՒՐԱՏԵՂԻ	միջնա-դար		<	գյուղից 2.5 կմ հս-առ, Սմբատաբերդ և Ցախաց քար տանող դաշտային ճանապարհի երկու կողմում, ծառախիտ վայրում
11.				ԳՅՈՒՐԱՏԵՂԻ «ԱՐԵՎ ԱՅԳԻ»	11-13 դդ.		<	այս գյուղատեղիում են պետ. ցուցակի 5 ցուցիչով եկեղեցին և 5.1 ցուցիչով գերեզմանոցը

12.				ԽԱՉՔԱՐ	9-10 դդ.	գյուղի մեջ, Հրանուշ Քարամյանի տնամերձ հողամասի ցանկապատի շարվածքում, արտաքուստ	Հ	
-----	--	--	--	--------	----------	--	---	--

(բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Լ)

9.11. Արտական գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	9-16-րդ դդ.	0,6 կմ հս	S	գյուղ մտնող ճանապարհիի աջ կողմում
	1.1.			խաչքար	10-րդ դ.		Հ	ընկած գետնին
	1.2.			խաչքար	11-րդ դ.		Հ	կանգնեցված գետնին, քարերով ամրացված
2.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԴԱՄՐՉԼԱՐ» («ԴԱՐԲԼ», ԴԵՐԲ»)	15-17-րդ դդ.	6 կմ հս-աե	S	Արփայի ձախ վտակ Դարբ գետի ձախ ափին պատմական Դարբն և Դերբ գյուղերի տարածքն է լքված՝ 1920-ական թթ.
	2.1.			գերեզմանոց	15-17-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի հս մասում, բլրալանջին
		2.1.1		խաչքար	15-րդ դ.		Հ	ընկած գետնին, խիստ մամռապատ
		2.1.2		տապանաքար	16-17-րդ դդ.		S	հս կողի անկյունը կտորված
		2.1.3		տապանաքար	16-17-րդ դդ.		S	ստորին մասը կտորված
		2.1.4		տապանաքար	16-17-րդ դդ.		S	ստորին անկյունները կտորված
3.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՍԱՐԱԹՈՒՉ»	10-18-րդ դդ.	3 կմ աե	S	
	3.1.			եկեղեցի	10-րդ դ.		Հ	ավերված՝ 1936-1937 թթ.
		3.1.1		խաչքար՝ Տաղելի	1324 թ.		Հ	ազուցված եկեղեցու մասամբ պահպանված հվ պատին՝ հորիզոնական դիրքով
	3.2.			գերեզմանոց	10-18-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի հս եզրին
		3.2.1		խաչքար	10-11-րդ դդ.		Հ	եկեղեցու ավերակներից 10 մ հվ, արձանագիր
		3.2.2		խաչքար	1057 թ.		Հ	հվ մասում, ընկած գետնին
		3.2.3		խաչքար	11-րդ դ.		Հ	խրված հողի մեջ, խիստ մամռապատ
		3.2.4		խաչքար	11-րդ դ.		Հ	խրված հողի մեջ
		3.2.5		խաչքար	14-15-րդ դդ.		Հ	կանգնեցված գետնին, վերնամասը վնասված, ստորին մասում 1 տող արձանագրություն
		3.2.6		խաչքար՝ Չաքարի և Չազի	1324 թ.		Հ	ընկած եկեղեցու ավերակների մոտ, պահպանվել է կիսով
		3.2.7		խաչքար	15-16-րդ դդ.		Հ	ընկած եկեղեցու մոտ, աջ եզրը շարդոտված
		3.2.8		խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	ընկած գետնին
		3.2.9		խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	կանգնեցված գետնին, եղծված արձանագրությամբ
		3.2.10		խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	կանգնեցված գետնին, թեքված
		3.2.11		խաչքար	1651 թ.		Հ	ընկած գերեզմանոցի ամ եզրին
		3.2.12		խաչքար՝ Խանաղի	1721 թ.		Հ	ընկած ամ եզրին
4.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՉՐԱԽԼՈՒ»	13-19-րդ դդ.	5 կմ հս-աե	S	
	4.1.			եկեղեցի	18-		S	գյուղատեղիի հվ-աե մասում, ավերակ

				19-րդ դդ.			
	4.2.		գերեզմանոց	13- 18-րդ դդ.		S	
		4.2.1	խաչքար	13- րդ դ.		<	կանգնեցված գետնին, վերին աջ անկյունը ջարդոտված
5.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՋՈՒԼ»	10- 18-րդ դդ.	կտո	S	հին Արտավանի մի հատվածն է, որի 1703թ. կառուցված եկեղեցին քանդվել, իսկ գերեզմանոցը ավերվել է: Տարածքում պահպանվել են տեղահանված խաչքարեր ու տապանաքարեր
	5.1.		խաչքար	9- 10-րդ դդ.	գ. մ.	<	գյուղամիջում, կանգնեցված գետնին
	5.2.		խաչքար՝ Հակոբի	1260 թ.	գ. մ.	<	
	5.3.		խաչքար	14- 15-րդ դդ.	գ. մ.	<	կանգնեցված գետնին, աջ եզրագոտին և վերնամասը ջարդոտված
	5.4.		խաչքար՝ Սմբատ Անհաղթի	1449 թ.	գ. մ.	<	գյուղի կենտրոնական Ճանապարհի եզրին, վերնամասն ու աջ կեսը կոտրված
	5.5.		կամուրջ	17- րդ դ.		S	գյուղապետարանի շենքի մոտ
6.			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	hu մասում	<	
7.			ԽԱՉՔԱՐ	10- րդ դ.	գ. մ.	<	Կառվել Մակարյանի բակում, մատուռի ներսում, եռատված
8.			ԽԱՉՔԱՐ	10- 11-րդ դդ.	գ. մ.	<	Միսակ Գևորգյանի բակում, մատուռի ներսում
9.			ԽԱՉՔԱՐ	11- 12-րդ դդ.	հվ մասում	<	հվ եզրին, կանգնեցված գետնին, աջ կեսը չի պահպանվել
10.			ԽԱՉՔԱՐ	1260 թ.	գ. մ.	<	հենած գործարանի շենքի պատին, ստորին աջ մասը կոտրված
11.			ՋՐԱՄԲԱՐ	12- 16-րդ դդ.	6 կմ ատ	<	«Հայելի գուլ» սարի ստորոտին
12.			ՏԱՊԱՆԱՔԱՐ	1682 թ.	գ. մ.	S	Չարիկ Վարդանյանի տնամերձի ցանկապատի շարվածքում
13.			ՏԱՊԱՆԱՔԱՐ	17- 18-րդ դդ.	գ. մ.	S	Չարիկ Վարդանյանի տնամերձի ցանկապատի շարվածքում
14.			ՏԱՊԱՆԱՔԱՐ	17- 18-րդ դդ.	գ. մ.	S	Չարիկ Վարդանյանի տնամերձի ցանկապատի շարվածքում
15.			ՏԱՊԱՆԱՔԱՐ	17- 18-րդ դդ.	գ. մ.	S	Չարիկ Վարդանյանի տնամերձի ցանկապատի շարվածքում
16.			ՏԱՊԱՆԱՔԱՐ	19- րդ դ.	գ. մ.	S	Չարիկ Վարդանյանի տնամերձի ցանկապատի շարվածքում

9.12. Արփի գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ «ԷՐԹԻՉ»	12- 14-րդ դդ.	2 կմ հվ	<	
	1.1.			գյուղատեղի «Էրթիչ»	12- 14-րդ դդ.		S	
	1.2.			գերեզմանոց	12- 14-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի տարածքում
	1.3.			մատուռ «Ջրով վանք»	12- 14-րդ դդ.		S	
		1.3.1		խաչքար	12- 13-րդ դդ.		<	մատուռի ներսում
		1.3.2		խաչքար	12- 13-րդ դդ.		<	մատուռի ներսում
		1.3.3		խաչքար	12- 13-րդ դդ.		<	մատուռի ներսում
	1.4.			քարայր- կացարանների համալիր	12- 14-րդ դդ.		<	գյուղատեղիի հս և հս-ամ մասերում
2.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա	հվ	<	«Արջի» քարանձավից հս

				2-1 հգմ	մասում		
3.			ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ՎԱՀԻԿ ԼԵՎՈՆՅԱՆԻ	1956 թ.	գ. մ.	S	Խորհրդային Միության հերոսի համանուն դպրոցի առջև
4.			ՔԱՐԱՆՁԱՎ «ԱՐՁԻ»		4 կմ հվ	S	Կարստային քարանձավ բացվել է 1981թ.
5.			ՔԱՐԱՆՁԱՎ «ՍՈՉՐՈՎԻ»		4 կմ հվ	S	Կարստային քարանձավ բացվել է 1980թ.՝ ճանապարհաշինական պայթեցումների ժամանակ

9.13. Բարձրունի գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՀԻՆ ԲԱՐՁՐՈՒՆԻ»	14- 19-րդ դդ.	1 կմ հվ-աե	S	Նախկին Սուլթանբեկ գյուղն է՝ լքված 19-րդ դ. 2-րդ կեսին
	1.1.			Եկեղեցի	14- 15-րդ դդ.		S	Կիսավեր
		1.1.1		խաչքար	14- րդ դ.		<	հս պատի խորշում, ստորին մասը չի պահպանվել
		1.1.2		խաչքար	14- րդ դ.		<	հվ պատի շարվածքում, ստորին մասը չի պահպանվել
	1.2.			գերեզմանոց	14- 19-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի աե մասում
		1.2.1		խաչքար	15- րդ դ.		<	ընկած գետնին, հողմահարված
		1.2.2		խաչքար՝ Յակոբոսի	1517 թ.		<	զույգ խաչքարերից աջակողմյանը պատվիրատուն՝ Ակոբ
		1.2.3		խաչքար՝ Հասի	1579 թ.		<	խրված հողի մեջ, թեքված պատվիրատուն՝ Ստեփանոս
		1.2.4		խաչքար՝ Խաթունի և Աղաբեկի	1597 թ.		<	խրված հողի մեջ
		1.2.5		խաչքար՝ Թամարի	16- րդ դ.		<	զույգ խաչքարերից ձախակողմյանը պատվիրատուն՝ Ակոբ
		1.2.6		խաչքար՝ Մարգարիտի	16- րդ դ.		<	խրված հողի մեջ, թեքված
		1.2.7		տապանաքար	15- 16-րդ դդ.		<	
		1.2.8		տապանաքար՝ Ոսկանի	1611 թ.		<	
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԳԵՎՈՐԳ	1864 թ.	գ. մ.	S	
	2.1.			խաչքար՝ Փիրիջանի, Խոճիկի, Շմավոնի, Աբելի	1291 թ.		<	ագուցված մուտքից վեր, եզերն ու վերնամասը ջարդոտված
	2.2.			խաչքար՝ Ղարաճի	14- րդ դ.		<	ագուցված հս պատին, մկրտարանի խորշում, աջակողմյան 1/3-ը չի պահպանվել
	2.3.			խաչքար՝ Մխիթարի	14- րդ դ.		<	ագուցված հս պատին, մկրտարանի խորշում, ստորին ձախ անկյունը վնասված
3.				ՄԱՏՈՒԻ	19- րդ դ.	հս- աե մասում	S	գյուղ մտնող ճանապարհից ձախ վրկնգ՝ 2002թ.
	3.1.			խաչքար	1291 թ.		<	բակում
	3.2.			խաչքար	13- րդ դ.		<	բակում վերնամասն ու աջ կողմը չեն պահպանվել, արձանագիր
	3.3.			խաչքար	16- 17-րդ դդ.		<	բակում, երկատված
4.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1957 թ.	գ. մ.	S	
5.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1960 թ.	գ. մ.	S	

9.14. Գետափ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ «ԴՎՂՅԻ»	մթա 2-1 հգմ	2 կմ հս- ամ	<	Գետափ-Շատին հին ճանապարհի ձախ եզրին, ջրհան կայանի մոտ
	1.1.			բնակատեղի	մթա 2-1 հգմ		<	
2.				ԲՆԱՎԱԾԵՂԻ	մթա 2-1 հգմ, 9-17- րդ դդ.	4 կմ հս	<	Գետափ-Շատին ճանապարհի աջ եզրին

	2.1.		դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	
	2.2.		գերեզմանոց	9-17-րդ դդ.		S	բնակատեղիի հվ մասում, մայրուղու եզրին բարձրացող բլրին
3.			ԽԱՉՔԱՐ	12-13-րդ դդ.	2 կմ ամ	<	Դադայի ամրոց տանող ճանապարհին, կանգնեցված
4.			ԿԱՍՈՒՐՁ	19-րդ դ.	2 կմ հս- ամ	S	Դադայի ծորով հոսող վտակի վրա պահպանվում է «Դադայի» ամրոցի պահպանական գոտու սահմաններում
5.			ՀՈՒԵՐԱԶԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՒՎԱԾՆԵՐԻՆ	1971 թ.	գ. մ.	S	

9.15. Գլածոր գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9.
1.				ԱՄՐՈՑ ՊՈՌՇԱԲԵՐԴ (ԲՈԼՈՐԱԲԵՐԴ)	13-14-րդ դդ.	15 կմ հս	<	լեռան գագաթին Պոռշյանների պառոտանիստը, աշտվիրատու՝ Պոռշ իշխան
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	9-20-րդ դդ.	հս-ամ մասում	S	
	2.1.			խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	կանգնեցված պատվանդանին
	2.2.			խաչքար	11-12-րդ դդ.		<	երկատված, վերին մասն ընկած գետնին, ստորին կեսը գլխիվայր խրված հողի մեջ ընկած գետնին
	2.3.			խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	
	2.4.			տապանաքար	16-17-րդ դդ.		<	տեղաշարժված
	2.5.			տապանաքար՝ Ուղղալուխ	1518 թ.		<	ստորին մասը չի պահպանվել
3.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս.ՀՐԵՇՏԱԿԱՊԵՏԱՑ	1692 թ.	հվ մասում	S	դպրոցից 750 մ հվ
	3.1.			խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ագուցված հվ պատին, ներքուստ 3 խաչքարերից ձախակողմյանը
	3.2.			խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ագուցված հվ պատին, ներքուստ 3 խաչքարերից աջակողմյանը
	3.3.			խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ագուցված հվ պատին, ներքուստ 3 խաչքարերից կենտրոնինը
	3.4.			գերեզմանոց	9-17-րդ դդ.		S	Եկեղեցու շուրջը, գյուղամիջյան ճանապարհով կիսված 2 հատվածների
		3.4.1		խաչքար	14-15-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
		3.4.2		խաչքար	16-17-րդ դդ.		<	ընկած Եկեղեցու մուտքի մոտ, վերնամասը չի պահպանվել
	3.5.			Տապանաքար Ճանդուլի	1264 թ.	Եկեղեցու տարածքում	<	խոյտտապան
4.				ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ՍՊԻՏԱԿԱՎՈՐ Ս. ԱՍՎԱԾԱԾԻՆ (ԲՈԼՈՐԱԲԵՐԴԻ ԱՆԱՊԱՏ, ԳՅՈՒԼՎԱՆՔ)	1321 թ.	13 կմ հս	<	Վարդենիսի լեռնաշղթայի հվ լանջին. պատվիրատու՝ Էաչի և Ամիր Հասան Պոռշյաններ, վրկնգ.՝ 1970-ական թթ.
	4.1.			գավիթ	1301-1330 թթ.		<	
	4.2.			զանգակատուն	1330 թ.		<	պատվիրատու՝ Հովհաննես և Նրա տիկին Թաճ
	4.3.			պարիսպ	14-15-րդ դդ.		<	
	4.4.			խաչքար	14-րդ դ.		<	հենած Եկեղեցու ամ պատին, վերին ձախ անկյունը կոտրված
	4.5.			խաչքար	15-րդ դ.		<	հենած Եկեղեցու ամ պատին
	4.6.			խաչքար	1473 թ.		<	Եկեղեցուց հվ, ստորին մասը չի պահպանվել
	4.7.			տապանաքար	1320 թ.		<	Եկեղեցուց հվ, կոտրված
	4.8.			գերեզման Գարեգին Նդդեհի	1987թ.		<	Եկեղեցու բակում
5.				ԽԱՉՔԱՐ	1311 թ.	հվ-ամ մասում	<	մանկապարտեզի մոտ, կանգնեցված բետոնե հարթակին

6.			ԽԱՉՁԱՐ	14-15-րդ դդ.	գ. մ.	<	Գոհար Հովհաննիսյանի տան մոտ
7.			ԽԱՉՁԱՐ	1503 թ.	գ. մ.	<	Ղայրոցի բակում
8.			ՀՈՒՇԱՐՔՅՈՒՐ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՒՎԱԾՆԵՐԻՆ	1950 թ.	գ. մ.	S	
9.			ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՒՎԱԾՆԵՐԻՆ	1982 թ.	գ. մ.	S	քանդ.՝ Վ. Եղյան
10.			ՄԱՏՈՒՌ	19-րդ դ.	գ. մ.	S	
	10.1.		խաչքար	14-15-րդ դդ.		<	ագուցված առ պատին
11.			ՄԱՏՈՒՌ «ԳՈՍԲԱԿ»	19-20-րդ դդ.	հվ-առ մասում	S	Նոր գերեզմանոց տանող ճանապարհի եզրին

(բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Լ)

9.16. Գնդեվագ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ «ԲԵՐԴԻ ԳԼՈՒԽ»	մթա 3 հզմ-մջնդ	հս-ամ մասում	<	գյուղի եզրին, Արփայի կիրճին Նայոզ բարձր հրվանդանին
	1.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	ամրոցից 200-300 մ հս-առ, ս. Խաչ մատուռից հս պահպանվել է 3 կղզյակներով
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	13-17-րդ դդ.	կնտ	S	ս. Աստվածածին եկեղեցուց 250 մ առ
	2.1.			խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
	2.2.			խաչքար՝ Դավթի	14-րդ դ.		<	կանգնեցված պատվանդանին
3.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	19-20-րդ դդ.	հվ-առ մասում	S	Ձերմուկ տանող ավտոխճուղու ձախ կողմում
4.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՄԱՄԱՐԶԱ»	13-19-րդ դդ.	5 կմ հվ-առ	S	
5.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԱՐԾԱԹԱՎԱՆ» («ԳՅՈՒՄԱՇԽԱՆԵ») (ԳՅՈՒՄԱՇԽԱՆԵ)	9-14-րդ դդ., 19-20-րդ դդ.	4 կմ հվ-առ	S	տարածվում է 2 բլրալանջերին
	5.1.			գերեզմանոց	9-14-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի առ եզրին
		5.1.1		խաչքար	10-րդ դ.		<	ընկած գետնին, վերին կեսը չի պահպանվել
		5.1.2		խաչքար	10-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ
		5.1.3		խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ընկած գետնին, վերնամասը չի պահպանվել, արձանագիր
		5.1.4		խաչքար	11-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ, վերնամասը չի պահպանվել
		5.1.5		խաչքար՝ Թավրեզի	12-13-րդ դդ.		<	ընկած գետնին, վերնամասը չի պահպանվել
		5.1.6		խաչքար՝ Գոհարի և Բեկի	1309 թ.		<	ընկած գետնին պատվիրատու՝ Գրիգոր
		5.1.7		խաչքար՝ Վիրապչատի	1320 թ.		<	կանգնեցված պատվանդանին
		5.1.8		խաչքար	1446 թ.		<	ընկած գետնին, ձախ եզրը ջարդոտված
		5.1.9		խաչքար՝ Ուսաթի, Թաղումի, Էլիճանի	16-17-րդ դդ.			ագուցված թիվ 2 հանքամիջանցքին
6.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	2,5 կմ հվ	<	Վայք-Գնդեվագ ավտոխճուղու ոլորանի շրջակայքում պահպանվել է 3 կղզյակներով
7.				ԵԿԵՂԵՑԻ	17-18-րդ դդ.	ամ մասում	S	ս. Աստվածածին տանող գյուղամիջյան ճանապարհի ձախ

	7.1.		ծիթեան	19-րդ դ.		S	կողմում, ավերակ կցվել է եկեղեցու ամ պատին
8.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	1686 թ.	հս-ամ մասում	S	«Բերդի գլուխ» ամրոցից 150 մ աե պատվիրատու՝ Պետրոս վարդապետ
	8.1.		խաչքար	10-րդ դ.		<	հենած հվ պատին, եզրերը ջարդոտված
9.			ԽԱՉՔԱՐ	9-10-րդ դդ.	գ. մ.	<	Երագիկ Հակոբյանի տան մոտ, կանգնեցված
10.			ԽԱՉՔԱՐ	11-րդ դ.	գ. մ.	<	խանութի մոտ, կանգնեցված
11.			ԽԱՉՔԱՐ՝ ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՐԵՑԻ	1322 թ.	գ. մ.	<	խանութի մոտ, կանգնեցված
12.			ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՍԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1960 թ.	գ. մ.	S	
13.			ՁԻԹՀԱՆ	18-19-րդ դդ.	գ. մ.	S	
	13.1.		խաչքար	11-րդ դ.		<	կանգնեցված, քիվը ջարդոտված
14.			ՄԱՏՈՒՌ Ս. ԽԱՉ	14-15-րդ դդ., 20-րդ դ.	հս մասում	S	հս եզրին, բարձունքին
15.			ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՍԱԼԻՐ «ԳՆԴԵՎԱՆԸ»	10-17-րդ դդ.	1 կմ ամ	<	Արփա գետի կիրճում, գետի ձախ ափին, Վայք-Ջերմուկ հին ճանապարհի աջ կողմում
	15.1.		Եկեղեցի ս. Աստվածածին	936 թ.		<	պատվիրատու՝ իշխանուհի Սոփի վրկեց.՝ 1309թ., 1691 թ., 1965-1970 թթ.
		15.1.1.	խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ագուցված հվ մուտքից ձախ, վերին և ստորին ձախ անկյունները կոտրված
		15.1.2.	խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ագուցված ամ պատին, արտաքուստ
		15.1.3.	խաչքար	1035 թ.		<	խորանում
		15.1.4.	խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	հենած ամ պատին, ստորին մասը կոտրված
		15.1.5.	խաչքար	14-րդ դ.		<	ագուցված ամ պատին, արտաքուստ, արձանագիր
		15.1.6.	խաչքար՝ Ներսեսի	16-րդ դ.		<	Ներսում, հվ խորշի մեջ
		15.1.7.	խաչքար	1573 թ.		<	ագուցված ամ մուտքից վեր, կազմող՝ Ղարտաշ
		15.1.8.	խաչքար	1573 թ.		<	ագուցված ամ մուտքից վեր կազմող՝ Ղարտաշ
	15.2.		գավիթ	999 թ.		<	պատվիրատու՝ Քրիստափոր վանահայր վրկեց.՝ 1309թ., 1691 թ., 1965-1970 թթ.
		15.2.1.	խաչքար	10-րդ դ.		<	Ներսում, խորշի մեջ
		15.2.2.	խաչքար	10-րդ դ.		<	հենած ամ պատին, ստորին մասը կոտրված
		15.2.3.	խաչքար	10-րդ դ.		<	հենած հվ պատին
		15.2.4.	խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	հենած հվ պատին, ստորին աջ անկյունը կոտրված արձանագիր

		15.2.5.	խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	ագուցված ամ պատին, մուտքից աջ
		15.2.6.	խաչքար՝ Ավագի, ծնողաց և Խոցաղեղի	1437 թ.		<	հենած հվ պատին, երկատված
		15.2.7.	խաչքար	15-րդ դ.		<	ագուցված ամ պատին
		15.2.8.	խաչքար	1551 թ.		<	գավթի ներսում
	15.3.		սեղանատուն	1691 թ.		<	կից վանքի հվ պարսպին պատվիրատու՝ Պետրոս վարդապետ
	15.4.		տնտեսական շինություններ	17-րդ դ.		<	կից վանքի հվ և ամ պարիսպներին
		15.4.1	խաչքար	10-րդ դ.		<	ագուցված հվ պատին, ներքուստ, արձանագիր
		15.4.2.	խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ագուցված պատին, արտաքուստ, ստորին մասը կտրոնված
		15.4.3.	խաչքար	11-րդ դ.		<	ագուցված հս պատին, արտաքուստ
		15.4.4.	խաչքար՝ Ուբախի	11-12-րդ դդ.		<	ագուցված հվ պատին, ներքուստ
		15.4.5.	խաչքար՝ Թավրիզի	16-րդ դ.		<	ագուցված ան պատին, ներքուստ
		15.4.6.	խաչքար՝ Մեսրոպի	1573 թ.		<	ագուցված պատին, արտաքուստ
		15.4.7.	խաչքար	1573 թ.		<	ագուցված հս պատին, արտաքուստ պատվիրատու՝ Մալի
	15.5.		պարիսպ	1691 թ.		<	պատվիրատու՝ Պետրոս վարդապետ
	15.6.		խաչքար	9-րդ դ.		<	բակում, կանգնեցված գետնին
	15.7.		խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	բակում, եկեղեցուց ամ, ստորին մասը կտրոնված
	15.8.		խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	հենած եկեղեցու հվ պատին, արտաքուստ, վերնամասը չի պահպանվել
	15.9.		խաչքար՝ Սարգս և Գրիգոր քահանաների	10-րդ դ.		<	հենած եկեղեցու հվ պատին, արտաքուստ
	15.10.		խաչքար՝ հայր Սուփանի	937 թ.		<	բակում, եռատված
	15.11.		խաչքար՝ Փաշի	10-11-րդ դդ.		<	բակում, եկեղեցուց ան, զույգ խաչքարերից ձախակողմյանը
	15.12.		խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	բակում, եկեղեցուց 20 մ ան, ընկած գետնին, արձանագիր
	15.13.		խաչքար	11-րդ դ.		<	բակում, հենած եկեղեցու հվ պատին, վերնամասը չի պահպանվել
	15.14.		խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	բակում, հենած եկեղեցու ամ պատին, մուտքից աջ, զույգ խաչքարերից ձախակողմյանը, արձանագիր
	15.15.		խաչքար	1551 թ.		<	բակում, եկեղեցու ամ պատի

	15.16.			խաչքար՝ Խանի	1611 թ.		<	Մուկուղից ձախ կանգնեցված գետնին
	15.17.			տապանաքար	15-16-րդ դդ.		<	բակի ամ կողմում
	15.18.			տապանաքար	1567 թ.		<	բակում, գավթի հիմնակառուցի հանդիպակաց հատվածում
16.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴՇՏ	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 18 կմ ան, Ամուլսարի Երատո լեռնագագաթի ան և հս-ան ստորոտին	<	
17.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴՇՏ	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 21 կմ հս-ան, Ամուլսարի Հյուսիսային Երատո լեռնագագաթի ամ ստորոտին	<	դամբարաններից մեկի վրա կա մենհիր
18.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴՇՏ	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 23 կմ հս-ան, Ամուլսարի Արտավազը և Տիգրան լեռնագագաթների միջակայքում	<	
19.				ՔԱՐԱՅՐ ՍԱՖՈՅԻ	ուշ միջնադար	գյուղից 1 կմ հվ-ամ, Վայք-Ջերմուկ հին ճանապարհից աջ, ոլորանից մոտ 500 մ հս-ան, Արփա գետից 329 մ բարձրության վրա՝ ձախ ափին, անդեզիտաբազալտային ժայռազանգ-վածի հարթ կտրվածքում	<	
	19.1.			խաչքար Ռստակեսի	12-13 դդ.	Սաֆոյի քարայրի ան սրահում	<	ստորին մասից թեքությամբ կտրված է

(բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Լ)

9. 17. Գնիչիկ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԳՆԻՇԻԿ»	9-20-րդ դդ.	ամ մասում	S	
	1.1.			գերեզմանոց	9-20-րդ դդ.	ամ մասում	S	տարածվում է գյուղ մոտող ճանապարհի 2 կողմերում, գյուղատեղիի ամ և հվ մասերում
		1.1.1		խաչքար	9-րդ դ.		<	կանգնեցված հողի մեջ
		1.1.2		խաչքար	9-րդ դ.		<	կանգնեցված հողի մեջ
		1.1.3		խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ընկած գետնին, ստորին հատվածն ու ձախ եզրը կտրված
		1.1.4		խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
		1.1.5		խաչքար	10-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ, եզրերը ջարդոտված
		1.1.6		խաչքար	10-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ, թեքությամբ
		1.1.7		խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	ընկած գետնին, երկատված, արձանագիր
		1.1.8		խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	ընկած գետնին, ստորին մասը՝ արձանագիր
		1.1.9		խաչքար՝ Վասակի	12-13-րդ դդ.		<	ընկած գետնին, լայնական ճաքած
		1.1.10.		խաչքար	14-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ, թեքությամբ
		1.1.11.		խաչքար	15-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ, վերնամասը թեքությամբ կտրված, արձանագիր
		1.1.12.		խաչքար՝ Ծատուր արեղայի, եղբոր և Խաթունի	15-16-րդ դդ.		<	ընկած գետնին, արձանագրությունը եղծված
		1.1.13.		խաչքար	16-րդ դ.		<	ընկած գետնին, ստորին մասը չի պահպանվել, արձանագիր
		1.1.14.		խաչքար	1646 թ.		<	ընկած գետնին, երկայնքով կտրված, պահպանվել է միայն աջակողմյան հատվածը
		1.1.15.		խաչքար	1651		<	ամ մասում, թեքությամբ խրված հողի

							մեջ, կողն արձանագիր
		1.1.16.	խաչքար՝ Աղաբեկի	թ. 1664			Հ հվ մասում, կանգնեցված գետնին, եզրերը կոտրատված
		1.1.17.	տապանաքար	16-րդ դ.		S	հս-աե եզրին, խոյատապան
		1.1.18.	տապանաքար	1544 թ.		S	
		1.1.19.	տապանաքար՝ Պողոսի	1551 թ.		S	հվ մասում, խոյատապան
		1.1.20.	տապանաքար՝ Մուրադ փաշի	1552 թ.		S	
		1.1.21.	տապանաքար	1581 թ.		S	հվ մասում
		1.1.22.	տապանաքար՝ Աղաբաբի	16-17-րդ դդ.		S	խոյատապան
		1.1.23.	տապանաքար՝ Թանիկի	1651 թ.		S	հվ մասում
		1.1.24.	տապանաքար՝ Ղազարի	1671 թ.		S	հվ մասում
		1.1.25.	տապանաքար՝ Խաչատուրի, Մարգարիտի	1678 թ.		S	հվ մասում
		1.1.26.	տապանաքար	1685 թ.		S	հվ մասում
	1.2.		եկեղեցի	19-րդ դ.		S	գյուղատեղիի կնտ-ում
		1.2.1	խաչքար	13-րդ դ.		Հ	ազուցված հվ պատին
		1.2.2	խաչքար	1463 թ.		Հ	ազուցված հվ պատին
		1.2.3	խաչքար	16-րդ դ.		Հ	ազուցված հվ պատին
		1.2.4	խաչքար՝ Հանեսի	1565 թ.		Հ	ազուցված աե պատին, արտաքուստ
		1.2.5	խաչքար՝ Մուրատի	1577 թ.		Հ	ազուցված աե պատին
		1.2.6	խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	ազուցված հվ պատին, արտաքուստ
		1.2.7	տապանաքար՝ Փիրբեկի	16-րդ դ.		S	եկեղեցու հվ-ամ կողմում
	1.3.		խաչքար	9-10-րդ դդ.	գ. մ.	Հ	կնտ.-ում, երկատված, ստորին մասը չի պահպանվել
	2.		ԵԿԵՂԵՑԻ	10-րդ դ.	1 կմ հս-աե	Հ	ավերված
	3.		ԵԿԵՂԵՑԻ	18-19-րդ դդ.	2 կմ հս	S	
	4.		ԽԱՉՔԱՐ	1289 թ.	1,5 կմ հվ-աե	Հ	ընկած գետնին, պատվիրատու՝ Մխիթար

9. 19. Գուռք գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	10-16-րդ դդ.	գ. մ.	S	
	1.1.			խաչքար՝ Օհանի	10-11-րդ դդ.		Հ	կանգնեցված գետնին, թեքված
	1.2.			խաչքար՝ Աթանես արեղայի և Հավվա խաթունի	12-13-րդ դդ.		Հ	կանգնեցված 4 խաչքարերից աջից 1-ինը, վերին աջ անկյունը կոտրված
	1.3.			խաչքար՝ (մատուռ-խաչքար)	1263 թ.		Հ	որմնափակ, պատվիրատու՝ Մխիթար և Արևիկ, կազմող՝ Մխիթար և Շնորհավոր
	1.4.			խաչքար	14-15-րդ դդ.		Հ	կանգնեցված 4 խաչքարերից ձախից 1-ինը
	1.5.			խաչքար	15-16-րդ դդ.		Հ	կանգնեցված 4 խաչքարերից աջից 3-րդը, վերնամասը չի պահպանվել
2.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	13-18-րդ դդ.	հվ մասում	S	հվ եզրին, Կապույտ տանող ճանապարհի ձախ կողմում
	2.1.			խաչքար	10-11-րդ դդ.		Հ	ընկած գետնին, ներկված սպիտակ

	2.2.		խաչքար	13-րդ դ.		<	ստորին մասով խրված հողի մեջ
3.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԱԽՏԱ» («ՎԵՐԻՆ ԱԽՏԱ»)	13-19-րդ դդ.	2 կմ հս-ամ	S	հավանաբար պատմական Աղթարույնք գյուղն է
4.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԴԱՐԱՔԱՅԱՆԴ»	14-20-րդ դդ.	6 կմ ատ	S	
5.			ՂԱՄԲԱՐԱՆԱԴՄՇՏ	մթա 2-1 հզմ	հս-ատ մասում	<	տարածվում է ձորի երկայնքով
6.			ԵԿԵՂԵՑԻ	16-17-րդ դդ.	գ. մ.	S	կիսավեր
6.1.			խաչքար՝ Սուքիասի	1504 թ.		<	ագուցված ամ պատին, ներքուստ
7.			ԽԱՉՔԱՐ	1288 թ.	2 կմ ամ	<	«Խաչածոր» վայրում, ձորալանջին, ընկած գետնին, պատվիրատու՝ Սարգիս և Պետրոս, կրում է արձանագրություն՝ գյուղի աղբյուրի կառուցման մասին

9. 19. 2. Կապույտ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	մթա 2-1 հզմ		<	
	1.1.			ղամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	
2.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	13-17-րդ դդ.	0,7 կմ ատ	S	«Վանքի ձոր» տանող ճանապարհին, փոքրիկ բլրին
	2.1.			խաչքար	13-րդ դ.		<	ընկած գետնին, խիստ հողմահարված
3.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՎԱՆՔԻ ՁՈՐ»	9-14-րդ դդ.	1,5 կմ ատ	S	
	3.1.			եկեղեցի	10-րդ դ.		<	կնտ.-ում, ավերակ
	3.2.			խաչքար	9-րդ դ.	գ. մ.	<	հենած քարաբեկորներին, ստորին մասը չի պահպանվել
	3.3.			խաչքար	10-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ
	3.4.			խաչքար	10-րդ դ.		<	ատ եզրին, ընկած գետնին
	3.5.			խաչքար	10-րդ դ.		<	կանգնեցված գետնին
	3.6.			խաչքար	10-րդ դ.		<	ավերակ եկեղեցու մոտ, կիսով խրված հողի մեջ
	3.7.			խաչքար	10-րդ դ.		<	հենած տնամերձերից մեկի ցանկապատին
	3.8.			խաչքար	11-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ, ժայռափոր խաչքարից 30 մ հվ-ամ
	3.9.			խաչքար	11-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ
	3.10.			խաչքար	12-րդ դ.		<	կերտված է ժայռին
	3.11.			խաչքար	12-րդ դ.		<	ավերակ եկեղեցու մոտ, խրված հողի մեջ
	3.12.			խաչքարերի խումբ	12-15-րդ դդ.		<	կերտված ժայռին
	3.13.			խաչքար՝ Միրաջեր քահանայի	1261 թ.		<	խրված հողի մեջ, պատվիրատու՝ Ղուկաս և Եղիա
	3.14.			խաչքար	1290 թ.		<	ընկած գետնին, խիստ հողմահարված, պատվիրատու՝ Դեղ
	3.15.			կոթող	12-13-րդ դդ.		<	պատվանդանը և վերնամասը չեն պահպանվել, տեղահանված, արձանագիր
4.				ԽԱՉՔԱՐ	1501 թ.	գ. մ.	<	հորիզոնական դիրքով ագուցված խանութի ամ ճակատի անկյունում, ստորին մասը չի պահպանվել
5.				ԽԱՉՔԱՐ	1531 թ.	գ. մ.	<	ագուցված խանութի ամ ճակատին, ձախ եզրագտին վնասված, արձանագրությունը եղծված
6.				ԽԱՉՔԱՐ	1549 թ.	գ. մ.	<	խանութի պատի շարվածքում, ստորին հատվածը չի պահպանվել

9. 20. Ելփին գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	14-20-րդ դդ.	գ. մ.	S	խիտ կառուցապատված միջավայրում
	1.1.			խաչքար	14-րդ դ.		<	հվ կողմում, ընկած գետնին
2.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	14-19-րդ դդ.	1 կմ հվ	S	Ելփին-Եղեգնածոր ճանապարհի եզրին,

				դդ.	ամ		բարձրագույն տեղանքում
	2.1.		մատուռ Թուխ Մանուկ	17-րդ դ., 19-րդ դ.		S	
	2.2.		խաչքար	14-րդ դ.		<	մատուռի հվ կողմում
3.			ԵԿԵՂԵՑԻ	1908 թ.	հս մասում	S	կիսավեր
4.			ԽԱՉՔԱՐ	10-րդ դ.	0,5 կմ հվ-ան	<	Եղեգնաձոր տանող ճանապարհի աջ կողմում, ամրացված բետոնով

9. 21. Եղեգիս գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	13-14-րդ դդ.	հս-ան մասում	S	ս. Նշան եկեղեցուց 200 մ ամ, տևամերձում ս. Նշան եկեղեցու շուրջը տարածվող գերեզմանոցի մի հատվածն է՝ առանձնացված կառուցապատման հետևանքով
	1.1.			խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ան եզրին, ընկած գետնին
	1.2.			խաչքար	1253 թ.		<	շարքով կանգնած 4 խաչքարերից աջից 1-ինը պատվիրատու՝ Մխիթար
	1.3.			խաչքար	1253 թ.		<	շարքով կանգնած 4 խաչքարերից աջից 2-րդը պատվիրատու՝ Մարգարե
	1.4.			խաչքար	1253 թ.		<	շարքով կանգնած 4 խաչքարերից աջից 3-րդը պատվիրատու՝ Ապիլի
	1.5.			խաչքար	1253 թ.		<	շարքով կանգնած 4 խաչքարերից աջից 4-րդը պատվիրատու՝ Ապիլի
	1.6.			խաչքար	1556 թ.		<	հվ մասում, հենած քարաբեկորների
2.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	13-14-րդ դդ.	2 կմ ամ	S	գյուղ մտնող ճանապարհից ձախ, սարավանջին
	2.1.			խաչքար	1283 թ.		<	կանգնեցված պատվանդանին, պատվիրատու՝ Ավետիս, Մխիթար, նախնական կառուցվածքը՝ որմնափակ
3.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ. ՕՐԲԵԼՅԱՆՆԵՐԻ ՏՈՂՄԱԿԱՆ ՏԱՊԱՆԱՏՈՒԼԸ	13-14-րդ դդ.	ամ մասում	S	գյուղ մտնող ճանապարհից ձախ, դպրոցից 100 մ ան, բարեկարգված՝ 1970-ական թթ.
	3.1.			խաչքար	13-րդ դ.		<	որմնափակ, զույգ խաչքարեր
	3.2.			տապանաքար՝ Սմբատի	1280 թ.		<	
	3.3.			տապանաքար՝ Մաթունի	1292 թ.		<	
	3.4.			տապանաքար՝ Հազայրդեղի և Հասան Պուղի	1303 թ.		<	
	3.5.			տապանաքար	16-17-րդ դդ.		S	
4.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	15-17-րդ դդ.	ամ մասում	S	գյուղ մտնող ճանապարհից աջ, դպրոցից 50 մ ան
	4.1.			խաչքար	1468 թ.		<	կանգնեցված գետնին, հողմահարված
	4.2.			խաչքար	1501 թ.		<	ընկած գետնին
	4.3.			խաչքար	16-րդ դ.		<	կանգնեցված գետնին, արձանագիր
	4.4.			տապանաքար՝ Հակոբի	1556 թ.		S	
	4.5.			տապանաքար՝ Համբարձում սարկավագի	1564 թ.		S	
	4.6.			տապանաքար՝ Ավանեսի	16-17-րդ դդ.		S	
	4.7.			տապանաքար	16-17-րդ դդ.		S	
5.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ	14-17-րդ դդ.	հվ-ան մասում	S	Եղեգիս գետի ձախ ափին, «Յապոնի բաղեր»

	5.1.		գերեզմանոց	14-17-րդ դդ.		S	վայրում, թեք ձորալանջին գյուղատեղիի ամ մասում, երբայերեն արձանագիր տապանաքարերով
	5.2.		ջրաղաց	14-15-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի հս-աե կողմում, հանքային ջրի աղբյուրների մոտ
	5.3.		ջրաղաց	14-15-րդ դդ.		S	
	5.4.		ջրաղաց	14-19-րդ դդ.		S	
6.			ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ	11-17-րդ դդ.	5 կմ հս	S	գյուղի արտավայրերում, Ցաղաց քար համալիրից 1 կմ աե
	6.1.		գերեզմանոց	14 14-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի հս մասում, տեղանքի թեքության պատճառով խիստ ավերված
		6.1.1	խաչքար	11-րդ դ.		<	արձանագիր
		6.1.2	խաչքար	11-րդ դ.		<	արձանագիր
7.			ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ «ՀՈՍՏՈՒՆ» («ՈՍՏԻՆԷ»)	5-17-րդ դդ.	2 կմ ամ	S	Եղեգիս և Շատին գյուղերի միջև, Եղեգիս գետի աջ ափին
	7.1.		Եկեղեցի	17-րդ դ.		S	գյուղատեղիի ամ մասում
		7.1.1	խաչքար	10-րդ դ.		<	ագուցված խորանի հս պատին, ներքուստ, վերին ձախ անկյունը վնասված
		7.1.2	խաչքար	11-րդ դ.		<	ագուցված խորանի հս պատին
		7.1.3	խաչքար	1271 թ.		<	Եկեղեցու հս-ամ մույթի շարվածքում, երկայնական կոտրված
		7.1.4	խաչքար	1273 թ.		<	հորիզոնական դիրքով ագուցված հվ ավանդատան մուտքից վեր
		7.1.5	խաչքար	13-րդ դ.		<	Եկեղեցու ներսում, հենած հս-ամ մույթին
		7.1.6	խաչքար	13-րդ դ.		<	հորիզոնական դիրքով ագուցված հս ավանդատան մուտքից վեր
		7.1.7	խաչքար	16-րդ դ.		<	ագուցված հս ավանդատան մուտքին, ստորին ձախ անկյունը կոտրված, զույգ խաչքարերից վերինը, արձանագիր
		7.1.8	խաչքար	16-րդ դ.		<	ագուցված Եկեղեցու հս-ամ մույթի ստորին մասում
		7.1.9	խաչքար	16-րդ դ.		<	ագուցված խորանում, ստորին մասը չի պահպանվել
		7.1. 10	խաչքար՝ Մասունիկի	1551 թ.		<	ագուցված խորանում
		7.1. 11	խաչքար	1607 թ.		<	հորիզոնական դիրքով դրված խորանի հս խորշում
	7.2.		գերեզմանոց	13-17-րդ դդ.		S	
8.			ԵԿԵՂԵՑԻ	12-րդ դ.	գ. մ.	<	թաղածածկ
9.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	10-րդ դ., վրկնգ.՝ 1703 թ.	գ. մ.	S	
	9.1.		խաչքար՝ Ավանիկի	11-րդ դ.		<	ագուցված հվ պատին
	9.2.		խաչքար	13-րդ դ.		<	ագուցված հս ավանդատան մուտքից վեր
	9.3.		խաչքար	13-րդ դ.		<	Եկեղեցու ներսում, հենած հվ պատին, եռատված
	9.4.		խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	ագուցված հվ մուտքից վեր, արտաքուստ
	9.5.		խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	հորիզոնական դիրքով կիսով թաղված Եկեղեցու հվ մուտքի մոտ
	9.6.		խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	ագուցված ամ պատին, մուտքից վեր, արտաքուստ

	9.7.		խաչքար՝ Մելիքշահի	14-րդ դ.		<	ագուցված հվ պատին, մուտքի մոտ, արտաքուստ
	9.8.		խաչքար	16-17- րդ դդ.		<	ագուցված հվ ավանդատան մուտքից վեր
	9.9.		խաչքար	1701 թ.		<	ագուցված հվ ավանդատան հս խորշում, հորիզոնական դիրքով
	9.10.		տապանաքար	1345 թ.		<	ագուցված հվ պատին, արտաքուստ
10.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ՆՇԱՆ (Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ)	13-րդ դ.	ան մասում	<	վրկևգ.՝ 1973-1974 թթ. վրկևգ ճարտ.՝ Յու. Թամանյան
	10.1.		գավիթ	13-14- րդ դդ.		<	
	10.2.		գերեզմանոց	13-17- րդ դդ.		<	
	10.2.1.		խաչքար	10-11- րդ դդ.		<	գավթի ամ պատի մոտ, հենած քարաբեկորներին, ստորին մասը կտորված
	10.2.2.		խաչքար՝ Հոգսադեղի	1305 թ.		<	գավթում, կանգնեցված գետնին
	10.2.3.		խաչքար	15-16- րդ դդ.		<	գավթում, ստորին մասով խրված հողի մեջ
	10.2.4.		խաչքար	15-16- րդ դդ.		<	Եկեղեցու հս կողմում, զույգ խաչքարերից աջակողմյանը, վերին ձախ մասը կտորված
	10.2.5.		խաչքար՝ խոնդրձի	1503 թ.		<	գավթում, ստորին մասով խրված հողի մեջ, վերին աջ անկյունը կտորված
	10.2.6.		խաչքար՝ Փաշիկի	1549 թ.		<	Եկեղեցու հս կողմում, զույգ խաչքարերից ձախակողմյանը, վերին ձախ մասը վնասված
	10.2.7.		խաչքար	1550 թ.		<	Եկեղեցու ամ մասում, հենած պատին, ստորին մասը չի պահպանվել
	10.2.8.		խաչքար	16-րդ դ.		<	գավթում, ստորին մասով խրված հողի մեջ
	10.2.9.		խաչքար	16-րդ դ.		<	Եկեղեցու ամ մասում, հենած պատին
	10.2.10.		տապանաքար՝ պարոն Լուսի	1320 թ.		<	գավթում, հս պատի մոտ
	10.2.11.		տապանաքար	15-16- րդ դդ.		Տ	գավթում, սֆինքսածև
11.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ՍՏԵՓԱՆՈՍ (ԶՈՐԱՑ ԵԿԵՂԵՑԻ)	14-րդ դ.	ան մասում	<	ան եզրին, Եղեգիս գետի աջ ափին, պատվիրատու՝ Ստեփանոս Տարսայիճ, վրկևգ.՝ 1971-1972 թթ., վրկևգ ճարտ.՝ Յու. Թամանյան
	11.1.		խաչքար՝ Իգնատիոսի	13-րդ դ.		<	ագուցված բեմի ամ պատին, արտաքուստ
	11.2.		խաչքար՝ Գրիգորի	14-րդ դ.		<	ագուցված ամ պատին, արտաքուստ
	11.3.		գավիթ	14-րդ դ.		<	ավերված
	11.3.1.		խաչքար	16-րդ դ.		<	ընկած գավթում, վերնամասը չի պահպանվել
	11.4.		գերեզմանոց	9-17- րդ դդ.		Տ	
	11.4.1.		խաչքար	14-րդ դ.		<	ընկած բակում, ստորին մասը չի պահպանվել
	11.5.		պարիսպ	14-րդ դ.		<	
12.			ԽԱՉՔԱՐ	1247 թ.	1 կմ ամ	<	գյուղ մտնող ճանապարհից ձախ, որմնափակ, պատվիրատու՝ Գրիգոր
13.			ԽԱՉՔԱՐ	1273 թ.	ան մասում	<	Չորաց Եկեղեցուց 200 մ հվ-ամ, որմնափակ
14.			ԽԱՉՔԱՐ	1313 թ.	1,2 կմ ամ	<	ճանապարհի աջ եզրին պատվիրատու՝ Էլիսաթուն
15.			ԽԱՉՔԱՐ	1340 թ.	0,5 կմ ամ	<	գյուղ մտնող ճանապարհից աջ որմնափակ, պատվիրատու՝ Գրիգոր և Մխիթար
16.			ԽԱՉՔԱՐ	17-րդ	գ. մ.	<	ս. Աստվածածին

				դ.			Եկեղեցուց 40 մ հս-ամ, տնամերձում, կանգնեցված գետից Եղեգիս-Հերմոն ճանապարհից 700 մ հս
17.			ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ. ՀԵՐՄՈՆԻ ՎԱՆՔԸ (ԿՆԵՎԱՆՔ)	936 թ., 10-17-րդ դդ.	3 կմ աե	<	
	17.1.		Եկեղեցի՝ ս. Գրիգոր Լուսավորիչ	936 թ., 17-րդ դ.		<	
		17.1.1.	խաչքար՝ Երեմիայի	1451 թ.		<	ագուցված հս պատին
		17.1.2.	խաչքար	1458 թ.		<	ագուցված հս մույթի ամ երեսին
		17.1.3.	խաչքար	1539 թ.		<	խորանում վերնամասը չի պահպանվել
		17.1.4.	խաչքար՝ Սարգսի	15-16-րդ դդ.		<	ագուցված ամ պատին, մուտքից ձախ
		17.1.5.	խաչքար՝ Անտոն վարդապետի	17-րդ դ.		<	Եկեղեցու ամ պատի մոտ, մուտքից աջ, վերին աջ անկյունը կոտրված
	17.2.		պարիսպ	16-րդ դ.		<	
	17.3.		գերեզմանոց	10-16-րդ դդ.		<	
18.			ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ «ՃԳՆԱՎՈՐԻ ՔԱՐ ԱՆԱՊԱՏ» («ԳՅՈՒՆԻՄ ԲՈՒԼԱՂ»)	13-18-րդ դդ.	4 կմ հս-աե	<	ավերված
	18.1.		Եկեղեցի ս. Աստվածածին	13-14-րդ դդ.		<	
		18.1.1.	խաչքար	13-րդ դ.		<	Եկեղեցու ավերակների մեջ, վերնամասը չի պահպանվել, արձանագիր
		18.1.2.	խաչքար	1241 թ.		<	Եկեղեցու ավերակների մեջ, բեկորված
		18.1.3.	խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	Եկեղեցու ավերակների մեջ, երկատված
	18.2.		գերեզմանոց	13-14-րդ դդ.		S	
19.			ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ՔԱՐԵՎԱՆՔ	9-10-րդ դդ.	3 կմ հս-աե	S	Եղեգիսի կիրճում, Հերմոնի վանքից հս, բարձր ժայռի գագաթին
20.			ՔԱՂԱՔԱՏԵՂԻ ԵՂԵԳԻՍ	5-18 դդ.	գյուղից 1.5 կմ ամ, Եղեգիս և Շատին գյուղերի միջև, Եղեգիս գետի միջին հոսանքի աջափնյակում	<	
	20.1.		Գերեզմանոց	11-14 դդ.	գյուղից մոտ 150 մ ամ, գյուղ տանող ճանապարհի աջ կողմում	S	
21.			ՔԱՐԱՅՐ-ՎԱՅԱՐԱՆ ԵՂԵԳԻՍ-1	Էնեոլիթ	գյուղից մոտ 1.5 կմ հվ-ամ, Եղեգիս գետի կիրճի աջակողմում		

(բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Լ)

9. 22. Չառիթափ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2-1 հզմ	գ. մ.	<	մասնակի ավերված՝ ՄՏԿ-ի կառուցման հետևանքով
	1.1.			բնակատեղի	մթա 2-1 հզմ		<	
2.				ԱՄՐՈՑ «ՓՇՈՆՔ»	17-18-րդ դդ.	աե մասում	S	
	2.1.			գյուղատեղի «Բերդի վիզ»	17-18 դդ.		So	ամրոցի աե կողմում
3.				ՂԱՄԲԱՐԱՆԱՂԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ, 9-20-րդ դդ.	աե մասում		դամբարանադաշտի վրա տարածվում է միջնադարյան գերեզմանոցը, ուր թաղումները շարունակվում են ցայսօր
	3.1.			գերեզմանոց	9-20-րդ դդ.		S	
		3.1.1		խաչքար	9-րդ դ.		<	ընկած գետնին
		3.1.2		խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ընկած գետնին

		3.1.3	խաչքար	9-10-րդ		<	ընկած գետնին
		3.1.4	խաչքար	11-9-10-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
		3.1.5	խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
		3.1.6	խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
		3.1.7	խաչքար	10-րդ դ.		<	ընկած գետնին
		3.1.8	խաչքար	10-րդ դ.		<	ընկած գետնին
		3.1.9	խաչքար	11-րդ դ.		<	ընկած գետնին
		3.1.10	խաչքար	11-րդ դ.		<	ընկած գետնին
		3.1.11	խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ընկած գետնին, արծանագիր
		3.1.12	խաչքար	12-րդ դ.		<	ընկած գետնին
		3.1.13	խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
		3.1.14	խաչքար	14-15-րդ դդ.		<	խրված հողի մեջ
		3.1.15	խաչքար՝ Ղաքարի	17-18-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
4.			ԽԱՉՔԱՐ	1258 թ.	գ. մ.	<	«Կոյս Վարվառա» մատուռի մոտ, պատվիրատու՝ Չռայու և Արզու խաթուն
5.			ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՒՎԱԾՆԵՐԻՆ	1974 թ.	գ. մ.	S	
6.			ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ (ԺԱՄԱՏՈՒՆ)	18 դ., հիմնանորոգ. 19 դ. 2-րդ կեսին	գյուղի մեջ	S	կիսավեր, եռանավ

(բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Ն)

9. 22. 1. Հորադիս գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ՀՈՐԱԴԻՍ»	11- 20-րդ դդ.	2,5 կմ ամ	S	հին գյուղն է՝ ապաքնակեցված 1970- ական թթ.
	1.1.			Եկեղեցի. ս. Լիկողոս	1666 թ.		S	գյուղատեղիի կետ.-ում
		1.1.1		խաչքար	15- 16-րդ դդ.		<	ագուցված հվ ավանդատան մուտքին՝ որպես ճակատակալ քար, արծանագիր
	1.2.			գերեզմանոց	11- 20-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի ամ մասում, բլրի վրա
		1.2.1		խաչքար	11-րդ դ.		<	ընկած գետնին, եզրերը ջարդոտված
		1.2.2		խաչքար՝ Քրմի	18-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ
		1.2.3		խաչքար	1701 թ.		<	ընկած գետնին պատվիրատու՝ Ատրբետ
		1.2.4		խաչքար՝ Վարդանի	1701 թ.		<	խրված հողի մեջ պատվիրատու՝ Ակոբ
		1.2.5		խաչքար՝ Սիմոնի	1701 թ.		<	ընկած գետնին պատվիրատու՝ տեր Ակոբ
		1.2.6		խաչքար՝ Բաբաջանի	1701 թ.		<	ընկած գետնին
		1.2.7		խաչքար՝ Միևասի	1702 թ.		<	ընկած գետնին
		1.2.8		խաչքար՝ Գիրակոսի	1702 թ.		<	խրված հողի մեջ պատվիրատու՝ Մելիք
		1.2.9		խաչքար՝ Մելիքի	1702 թ.		<	խրված հողի մեջ, վերին աջ կողմ վնասված, պատվիրատու՝ Հակոբ
		1.2.10		խաչքար	1702 թ.		<	խրված հողի մեջ
		1.2.11		խաչքար	1714 թ.		<	թեքությամբ խրված հողի մեջ
		1.2.12		խաչքար	1717 թ.		<	ընկած գետնին, հողմահարված
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ (ՓՈՔՐ ՎԱՆՔ)	17- 18-րդ դդ.	գ. մ.	S	գյուղի սկզբնամասում, գյուղ մտնող ճանապարհից աջ
	2.1.			խաչքար	16- 17-րդ դդ.		<	ագուցված բեմի ճակատին
	2.2.			խաչքար՝ Աթանեսի	17-րդ դ.		<	ագուցված բեմի ճակատին
	2.3.			խաչքար՝ Բաբաջանի,	1630		<	մատուռի ներսում, հենած պատին,

			Լազարի	թ.			ստորին մասը չի պահպանվել
	2.4.		խաչքար`	17-18-րդ դդ.			< ագուցված ամ ճակատին, մուտքից աջ, արտաքուստ, արձանագիր
	2.5.		տապանաքար	1523 թ.			S եկեղեցուց հվ
	2.6.		տապանաքար` Պարագանի	16-17-րդ դդ.			S եկեղեցուց հվ
	2.7.		տապանաքար` Ակրբի	17-18-րդ դդ.			S հենած ամ պատին, մուտքից աջ
	3.		ԵԿԵՂԵՑԻ «ՄԵՃ ՎԱՆՔ»	1679 թ.	1 կմ հվ-ատ		S «Սպիտակ աղբյուր» («Վանքի ձոր») կոչվող ձորի բարձրադիր ափին
	3.1.		խաչքար` Կոստանդ քահանայի, Եղիսաբեթի ԽԱՉՔԱՐ	16-րդ դ.			< ագուցված մուտքից վեր` որպես բարավոր
	4.			9-10-րդ դդ.	ամ մասում		< Հորադիս գյուղատեղի տանող ճանապարհի ձախ կողմում
	5.		ՄԱՏՈՒՌ «ՉՈՒՎԱՆՔ»	19-րդ դ.	0,5 կմ ամ		S

9. 24. Թառաթումբ գյուղ

1	2.	3	4	5	6	7	8	9
	1.			ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	10-17-րդ դդ.	1 կմ հվ-ատ	S	«Մարտոյի խաչքար» վայրում, տարածքում նշմարվում են ավերակ եկեղեցու հետքեր
	1.1.			խաչքար` Խոցաղեղի	991 թ.		<	եկեղեցու փլատակների վրա, կրում է 7 տողանոց արձանագրություն, խիստ եղծված
	1.2.			խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	կանգնեցված գլխավայր, վերնամասը չի պահպանվել
	1.3.			խաչքար	10-րդ դ.		<	
	2.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ	1896 թ.	գ. մ.	S	վրկնգ.՝ 1999թ., տեղաբնակ Հուսիկ Մարկոսյանի միջոցներով
	3.			ԽԱՉՔԱՐ	11-րդ դ.	0,3 կմ ատ	<	ընկած գետին, եզրագոտին արձանագիր
	4.			ԽԱՉՔԱՐ	1251 թ.	գ. մ.	<	Դենիկ Ոսկանյանի հողամասում
	5.			ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՂՎԱԾՆԵՐԻՆ	1956 թ.	գ. մ.	S	
	6.			ՀՈՒՇԱՂՉԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՂՎԱԾՆԵՐԻՆ	1972 թ.	գ. մ.	S	

9. 25. Խաչիկ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7.	8	9
	1.			ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	16-20-րդ դդ.	ատ մասում	S	խիտ կառուցապատված միջավայրում
	1.1.			տապանաքար` Աղափիրի	16-17-րդ դդ.		S	
	1.2.			տապանաքար	16-17-րդ դդ.		S	եղծված արձանագրությամբ
	2.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԱՈՒՆԵՏ»	10-13-րդ դդ.	6 կմ hu	S	2 ձորակների միջև, զոմերի մոտ, ենթադրվում է, որ պատմական Արաստամուխ գյուղն է
	2.1.			խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	Քարկոփի վանք տանող ճանապարհին, կանգնեցված գետին
	3.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՀԻՆ ԳՅՈՒՂ»	10-15-րդ դդ.	0,5 կմ հվ-ատ	S	
	3.1.			գերեզմանոց	10-15-րդ դդ.		S	
		3.1.1		խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	ընկած գետին
		3.1.2		խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	ընկած գետին
	4.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՔԱՐԿՈՓ»	10-15-րդ դդ.	4 կմ hu	S	
	4.1.			վանական համալիր Քարկոփի ս. Աստվածածին (խոտակերաց վանք)	910 թ., 10-13-րդ դդ.		<	պատվիրատու` Սյունյաց իշխանուհի Շուշան
		4.1.1		եկեղեցի ս. Աստվածածին	910 թ.		<	
		4.1.2		գավիթ	11-12-		<	պահպանվել են հիմնապատերը

		4.1.3	մատուռ	19-րդ դ.			գավթին կից, պահպանվել են հիմնապատերը
		4.1.4	մատուռ	13-րդ դ.			գավթին կից, պահպանվել են հիմնապատերը
		4.1.5	գերեզմանոց	10-15-րդ դդ.		<	վանքից հվ-աե
		4.1.5.1.	խաչքար	1271 թ.		<	կանգնեցված Երկաստիճան պատվանդանին
5.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	1681 թ.	գ. մ.	S	վրնգ.՝ 1888թ.
	5.1.		խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	ագուցված խորանի հս խորշում
	5.2.		խաչքար	15-16-րդ դդ.		<	ագուցված աե պատին, արտաքուստ
	5.3.		խաչքար	1553 թ.		<	ագուցված խորանի հվ խորշում
	5.4.		խաչքար	1566 թ.		<	ագուցված աե պատին, արտաքուստ
	5.5.		խաչքար	16-17 թթ.		<	ագուցված հվ պատին, արտաքուստ
	5.6.		խաչքար	1627 թ.		<	ագուցված հս պատի խորշում
6.			ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՂՎԱԾՆԵՐԻՆ	1970 թ.	գ. մ.	S	ճարտ.՝ Է. Արևշատյան
7.			ՄԱՏՈՒՌ «ՀԱՉԱՐՎՓՐԿԻՉ» («ԸՆԿՉԱՐՎՐ»)»	18-19-րդ դդ.	2,5 կմ հվ-աե	S	դաշտամիջյան ճանապարհի եզրին, թեք սարավանջին

9. 26. Խնձորուտ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ԽՆՁՈՐՈՒՏ»	9-20-րդ դդ.	2 կմ հվ-ամ	S	Հին Խնձորուտ (Ավալու) գյուղն է՝ լքված 1969-1970 թթ.
	1.1.			գերեզմանոց	9-14-րդ դդ.		S	բլրավանջին, դպրոցի մոտ
	1.2.			եկեղեցի	1866-1884 թթ.		S	
2.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ՕՂԲԻՆ»	17-20-րդ դդ.	8 կմ հս-աե	S	
	2.1.			եկեղեցի	1666 թ.		S	գյուղատեղիի հս եզրին
	2.1.1			խաչքար՝ խաչատուրի և Շուշանի	1649 թ.		<	ագուցված հվ ավանդատան մուտքից վեր
	2.1.2			խաչքար	1666 թ.		<	ագուցված հվ մուտքից վեր, կրում է եկեղեցու կառուցման արձանագրությունը
	2.2.			գերեզմանոց	17-20-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի հս եզրին, եկեղեցու շուրջը
	2.2.1			տապանաքար	17-րդ դ.		S	ընկած եկեղեցուց հվ, արձանագիր, պատվիրատու՝ Ահերոն
3.				ՄԱՏՈՒՌ	19-րդ դ.	3-4 կմ հս-ամ	S	բարձրադիր վայրում

9. 27. Կարմրաշեն գյուղ

1	2.	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	10-20-րդ դդ.	հվ-աե մասում	S	հվ-աե եզրին, գործող գերեզմանոցի հին հատվածն է
2.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ԳԵՆԴԻՐԵ» («ԳԵՆԴԱՐԱ»)	13-19-րդ դդ.	3 կմ հս-ամ	S	ձգվում է Հերիեր գետի հս վտակի երկայնքով
3.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ԳՈՒՏԵՆԻ» («ԲՅՈՒԹԱՆԼԻ»)	9-17-րդ դդ.	2 կմ հվ	S	տարածվում է 4 բլուրների
	3.1.			գերեզմանոց	9-17-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի հվ մասում
	3.1.1			խաչքար	9-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ, վերնամասը ջարդոտված
	3.1.2			խաչքար	9-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ, եզրերը վնասված
	3.1.3			խաչքար	13-րդ դ.		<	ընկած գետինին, երկատված
	3.1.4			խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	շարքով կանգնած 3 խաչքարերից ձախակողմյանը
	3.1.5			խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	շարքով կանգնած 3 խաչքարերից ձախակողմյանը

		3.1.6	խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	կանգնեցված պատվանդանին, վերին աջ եզրը կոտրված
		3.1.7	խաչքար	15-րդ դ.		<	շարքով կանգնած 3 խաչքարերից կենտրոնինը
		3.1.8	խաչքար	16-րդ դ.		<	ընկած գետնին
		3.1.9	խաչքար	16-րդ դ.		<	ընկած գետնին
		3.1.10.	տապանաքար	1605 թ.		S	պատվիրատու՝ Դիլիջան
	3.2.		գերեզմանոց	15-17-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի հվ-ամ եզրին
	3.3.		գերեզմանոց	16-18-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի կենտրոնական բլրին
	3.4.		եկեղեցի	17-18-րդ դդ.		S	ավերված
	3.5.		խաչքար՝ ս. Պողոս-Պետրոս խաչքարը	1291 թ.		<	գյուղատեղիի հս եզրին, որմնափակ, կիսավեր
	3.6.		խաչքար	13-րդ դ.		<	գյուղատեղիի կենտ-ում, կանգնեցված ժայռաբեկորին, քայքայված, արձանագիր
	3.7.		խաչքար	1303 թ.		<	գյուղատեղիի կենտ-ում, կանգնեցված ժայռաբեկորին, պատվիրատու՝ Խոյղան
4.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԶԵՎԵՂԱՐԱ»	9-19-րդ դդ.	առ մասում	S	առ եզրին, դեպի հանքահորեր տանող ճանապարհի 2 կողմերում
	4.1.		եկեղեցի	9-10-րդ դդ.		S	պահպանվել են հիմքերը
	4.2.		խաչքար	990 թ.		<	կանգնեցված գյուղատեղիի հս մասում, ավերակ ջրաղացի մոտ, պատվիրատու՝ Գրիգոր
5.			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	2 կմ հվ	<	Հերիեր-Կարմրաշեն ավտոճանապարհի 2 կողմերում

9. 28. Հերիեր գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ «ԿԱՊՈՒՅՏ»	10-14-րդ դդ.	0,5 կմ հվ-առ	<	Գյոյղաղ լեռնազագագաթին
	1.1.			եկեղեցի	10-12-րդ դդ.		<	ավերված
	1.2.			գերեզմանոց	10-13-րդ դդ.		S	ամրոցի հս հատվածում
	1.3.			վիմագրություն	1142 թ.		<	ամրոցի արևելահայաց ապառաժոտ լանջին
2.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ «ՉԱՅԻՆ ԴՈՒՉ»	մթա 2 հզմ-19-րդ դ.	առ մասում	<	առ եզրին, ս. Գևորգ եկեղեցու առ կողմում
3.				ԳԵՐԵՉՍԱՆՈՑ	9-20-րդ դդ.	0,5 կմ հվ	S	«Կապույտ բերդ» ամրոցի հվ-ամ ստորոտին, դեպի «Չիքի վանք» տանող ճանապարհին
	3.1.			խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ընկած գետնին, վերնամասը չի պահպանվել
	3.2.			խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
	3.3.			խաչքար	10-րդ դ.		<	ընկած գետնին
	3.4.			խաչքար	10-րդ դ.		<	ընկած գետնին
	3.5.			խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
	3.6.			խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
	3.7.			խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
	3.8.			խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ընկած գետնին

	3.9.		խաչքար	1077 թ.		<	ընկած գետնին, խիստ հողմահարված պատվիրատու՝ Ուրիզան ընկած գետնին
	3.10.		խաչքար	11-րդ դ.		<	ընկած գետնին
	3.11.		խաչքար	11-րդ դ.		<	ընկած գետնին
	3.12.		խաչքար	11-րդ դ.		<	ընկած գետնին
	3.13.		խաչքար	11-րդ դ.		<	ընկած գետնին
	3.14.		խաչքար	11-րդ դ.		<	ընկած գետնին
	3.15.		խաչքար	11-րդ դ.		<	ընկած գետնին
	3.16.		խաչքար	11-րդ դ.		<	ընկած գետնին
	3.17.		խաչքար	11-րդ դ.		<	ընկած գետնին
	3.18.		խաչքար	11-12-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
	3.19.		խաչքար՝ խորինշահի	1159 թ.		<	կանգնեցված գետնին
	3.20.		խաչքար	12-րդ դ.		<	ընկած գետնին
	3.21.		խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	ընկած գետնին, արձանագիր
	3.22.		խաչքար՝ Դեղկի	1244 թ.		<	ընկած գետնին
4.			ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՅ	13-17-րդ դդ.	1 կմ հվ-ատ	S	«Կապույտ բերդ» ամրոցի հս-ատ կողմում
5.			ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ	13-19-րդ դդ.	հվ մասում	S	գյուղ մտնող ճանապարհի 2 կողմերում, այգիների տարածքում
6.			ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ «ԱՌԻՆՉ»	10-19-րդ դդ.	6 կմ հվ	S	լքվել է 1940-ական թթ.՝ գյուղերի խոշորացման հետևանքով, Վայք-Հերիեր ավտոճանապարհի աջ կողմում, Հերիերի ջրամբարի հս եզրին, Հերիեր գետի 2 ափերին
	6.1.		խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	կանգնեցված ցածր պատվանդանին, քիվը ջարդոտված
7.			ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ «ԲԱՉՄԱՂԲՅՈՒՐ» («ՂՈՇԱԲՈՒԼԱՂ», «ԲՈՒԼԱՂԼԱՐ»)	10-17-րդ դդ.	2-3 կմ հվ	S	Առինջից 2 կմ հս, Վայք-Հերիեր ավտոճանապարհի աջ կողմում՝ Նախկին Բուլաղլար գյուղն է՝ լքված 1949թ.
8.			ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ «ԳՅՈՅԱԲԱՍ»	12-17-րդ դդ.	2,5 կմ հս	S	Նախկին Գյոգաբաս գյուղն է՝ լքված 1918 թ.
	8.1.		գերեզմանոց	12-17-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի հվ մասում
	8.1.1		խաչքար	11-12-րդ դդ.		<	զույգ խաչքարերից աջակողմյանը
	8.1.2		խաչքար	13-րդ դ.		<	կանգնեցված գետնին, եզրերը վնասված
	8.1.3		խաչքար՝ Նաճմաղիևի	1200 թ.		<	կանգնեցված գետնին
	8.1.4		խաչքար՝ Ավագի և Դովաթի	1285 թ.		<	ընկած գետնին, երկատված պատվիրատու՝ Սարգիս և Սարկավագ
	8.1.5		խաչքար՝ Բաբի	13-14-րդ դդ.		<	կանգնեցված գետնին պատվիրատու՝ Արղուբ
	8.1.6		խաչքար	14-րդ դ.		<	ընկած գետնին
	8.1.7		խաչքար	1300 թ.		<	խրված հողի մեջ
	8.1.8		խաչքար	1305 թ.		<	կանգնեցված գետնին

		8.1.9		խաչքար	15-16-րդ դդ.		<	ընկած գերեզմանոցում, եղծված արձանագրությամբ, եզրերը վնասված
		8.1.10		խաչքար՝ պարոն Սմպատի	թ. 1589		<	կանգնեցված գետնին պատվիրատու՝ խաչատուր երեց
9.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՄԱՀՄԵՂՈՒԼԱՆ»	12-19-րդ դդ.	5 կմ հս-աե	S	Կարմրաշենից 3 կմ աե, համանուն անասնապահական ամառանոցների տարածքում
10.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԳԵՎՈՐԳ («ՉԻՔԻ ՎԱՆՔ»)	թ. 1297	1,5 կմ հվ	<	պատվիրատու՝ Շաշ մենակյաց և Մամախաթուն
	10.1.			խաչքար	թ. 1383		<	մուտքի մոտ, երկատված
11.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԳԵՎՈՐԳ	թ. 1897	հվ մասում	S	
	11.1			խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	հենած ամ պատին, արտաքուստ
	11.2			խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ագուցված աե պատին, արտաքուստ, արձանագիր, վերնամասը չի պահպանվել
	11.3			խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ամրացված բեմին
	11.4			խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ագուցված հս պատին, մկրտարանից ձախ
	11.5			խաչքար	11-րդ դ.		<	ագուցված աե պատին, արտաքուստ, վերնամասը չի պահպանվել
	11.6			խաչքար	11-12-րդ դդ.		<	ագուցված ամ պատին, արտաքուստ, ստորին մասը կոտրված
	11.7			խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	ագուցված խորանի խորշում
	11.8			խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	ագուցված խորանի խորշում
	11.9			խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	ագուցված աե պատին, ներքուստ
	11.10.			խաչքար	թ. 1235		<	ագուցված խորանում
	11.11.			խաչքար՝ Պետրոսի	թ. 13-րդ դ.		<	ագուցված աե պատին, արտաքուստ, երկատված
	11.12			խաչքար՝ Խոնդի, Ղատասչի, Խաչումի, Մարգարտի	թ. 13-րդ դ.		<	ագուցված ամ մուտքին՝ որպես բարավոր
	11.13			խաչքար	թ. 1357		<	ագուցված խորանում, խորշից վեր
	11.14			խաչքար՝ Սորդանի և Փախաթունի	թ. 1431		<	ագուցված հվ ավանդատան խորշում
	11.15			խաչքար	թ. 1447		<	ագուցված հվ ավանդատան խորշում պատվիրատու՝ Սարկավազ
	11.16			խաչքար՝ Կամպիրգելի	թ. 1447		<	ագուցված հս-աե մույթին
	11.17			խաչքար	թ. 1474		<	ագուցված ամ պատին, արտաքուստ
	11.18			խաչքար՝ Մամի	15-16-րդ դդ.		<	ագուցված հվ ավանդատան խորշում, ստորին մասը չի պահպանվել
	11.19			խաչքար	16-րդ դ.		<	ագուցված հս պատին, ներքուստ
	11.20			խաչքար	թ. 1604		<	ագուցված խորանում
	11.21			գերեզմանոց	13-19-րդ դդ.		S	եկեղեցու շուրջը
		11.21.1		խաչքար	12-13-րդ		<	հենած ամ պատին, արտաքուստ, բեկոր

		11.21.2	խաչքար՝ Ռստակես քահանայի և ամուսնու	դդ. թ. 1290		Հ	Եկեղեցուց հվ, պատվանդանին
		11.21.3	խաչքար՝ Հովհաննեսի	13-րդ դ.		Հ	Եկեղեցուց հվ, կանգնեցված պատվանդանին, վերնամասը չի պահպանվել
12.			ԽԱՉՔԱՐ	13-րդ դ.	գ. մ.	Հ	Գուրգեն Աբրահամյանի բակում, երկատված
13.			ԽԱՉՔԱՐ ՄԱՄԱՔԻ	1281 թ.	1,5 կմ հվ	Հ	կանգնեցված Վայք- Հերիեր ավտոճանապարհի աջ եզրին
14.			ԽԱՉՔԱՐ	1282 թ.	գ. մ.	Հ	Մովսես Վարդանյանի տնամերձում, պատվիրատու՝ Գրիգոր
15.			ԽԱՉՔԱՐ	1284 թ.	1,5 կմ հվ	Հ	կանգնեցված Վայք- Հերիեր ավտոճանապարհի աջ եզրին պատվիրատու՝ Հովհաննես
16.			ԽԱՉՔԱՐ	1289 թ.	գ. մ.	Հ	Անուշավան Թևանյանի տնամերձում պատվիրատու՝ Վահրամ, Սարգիս
17.			ԽԱՉՔԱՐ	14-րդ դ.	գ. մ.	Հ	աղբյուր-հուշարձանի մոտ, հենած գյուղապետարանի շենքի ամ պատին, ստորին աջ անկյունը կոտրված
18.			ԽԱՉՔԱՐ՝ ԱԲՐԱՀԱՄԻ	1304 թ.	գ. մ.	Հ	աղբյուր-հուշարձանի մոտ
19.			ՄԱՏՈՒՌ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՄԱՎՈՐԻՉ	1296 թ.	հվ մասում	Տ	գյուղ մտնող ճանապարհի ձախ կողմում, բարձունքին, պատվիրատու՝ Գրիգոր
	19.1.		խաչքար	12- 13-րդ դդ.		Հ	ագուցված ամ պատին, արտաքուստ
20.			ՎԱՆԱՎԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ Ս. ՍԻՌՆ	10- 13-րդ դդ.	0,5 կմ հս-աե	Հ	
	20.1.		Եկեղեցի ս. Աստվածածին	1282 թ.		Հ	պատվիրատու՝ Վահրամ իշխան
	20.2.		Եկեղեցի ս. Հովհաննես	10-րդ դ.		Հ	
	20.2.1.		խաչքար	1194 թ.		Հ	ագուցված ամ պատին, արտաքուստ
	20.2.2.		խաչքար՝ Շահապի	1291 թ.		Հ	կանգնեցված ամ պատի մոտ, պատվանդանին
	20.2.3.		խաչքար՝ Բղատարի	13- 14-րդ դդ.		Հ	ամ պատի մոտ, ցածր պատվանդանին, արտաքուստ
	20.2.4.		խաչքար՝ Վարդան Վարդապետի, Մխիթարի ...	1310 թ.		Հ	ամ պատի մոտ, խրված հողի մեջ
	20.2.5.		խաչքար՝ Ջանիկի	1415 թ.		Հ	հենած խորանի աե պատին
	20.2.6.		խաչքար	1435 թ.		Հ	բակում, կանգնեցված ս. Հովհաննես Եկեղեցու ամ պատի մոտ, վերնամասը կոտրված
	20.2.7.		խաչքար	1504 թ.		Հ	մուտքի մոտ, ստորին մասը կոտրված, պատվիրատու՝ Ղազար աբեղա
	20.2.8.		խաչքար՝ Ջանիկի	1555 թ.		Հ	հենած ավանդատան ամ պատին
	20.2.9.		խաչքար՝ Հովհաննես քահանայի	1581 թ.		Հ	բեմին, դրված գլխիվայր
	20.3.		մատուռ	13-րդ դ.		Հ	
	20.4.		տնտեսական	13-		Հ	վանքի հս կողմում

			շենքեր	18-րդ		
	20.5.		գերեզմանոց	դդ-10-16-րդ դդ.		< վանքի ամ կողմում
		20.5.1.	խաչքար	12-13-րդ դդ.		< կանգնեցված գետնին, վերնամասը կտրված
		20.5.2.	խաչքար	13-րդ դ.		< հենած քարաբեկորներին, խիստ հողմահարված
		20.5.3.	խաչքար	14-րդ դ.		< կանգնեցված գետնին, վերին անկյունները կտրված
		20.5.4.	խաչքար	1315 թ.		< բեկոր, պահպանվել է քիչը ջարդված 3 մասի
		20.5.5.	խաչքար	1383 թ.		< թեքությամբ խրված հողի մեջ պատվիրատու՝ Ստեփանոս արեղա
		20.5.6.	խաչքար՝ Մարտիրոսի	1385 թ.		< խրված հողի մեջ
		20.5.7.	խաչքար՝ Վարդանի	14-15-րդ դդ.		< հենած պարսպին, երկատված
		20.5. 8.	խաչքար	14-15-րդ դդ.		< խրված հողի մեջ
		20.5.9.	խաչքար	1412 թ.		< խրված հողի մեջ պատվիրատու՝ Գուգոր
		20.5.10.	խաչքար	1413 թ.		< խրված հողի մեջ, վերնամասը ջարդված
		20.5.11.	խաչքար՝ Սուրբանի	1430 թ.		< խրված հողի մեջ
		20.5.12.	խաչքար՝ Թուղանբուրի	1435 թ.		< խրված հողի մեջ, վերին աջ անկյունը կտրված
		20.5.13.	խաչքար	1452 թ.		< ընկած գետնին, ստորին մասը չի պահպանվել
		20.5.14.	խաչքար	15-16-րդ դդ.		< կանգնեցված գետնին
		20.5.15.	խաչքար	16-րդ դ.		< խրված հողի մեջ
		20.5.16.	խաչքար՝ Սերոբ եպիսկոպոսի	1569 թ.		< խրված հողի մեջ պատվիրատու՝ Ակոբ արեղա
		20.5.17.	խաչքար՝ Հայրապետ եպիսկոպոսի	1649 թ.		< կանգնեցված գետնին
		20.5.18.	խաչքար՝ Մարինայի	1649 թ.		< կանգնեցված գետնին
21.			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴՈՅՏ	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 0.5 կմ հվ-աե, Զիքի վանք տանող ճանապարհին, «Կապույտ բերդ» ամրոցի և գործող գերեզմանոցի միջև, դաշտամիջյան ճանապարհից աե	<

(բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Լ)

9. 29. 1. Արատես գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ. ԱՐԱՏԵՍԻ ՎԱՆՔԸ	10-13-րդ դդ.	գ.մ.	<	
	1.1.			Եկեղեցի ս. Աստվածածին	11-րդ դ.		<	
	1.2.			Եկեղեցի ս. Կարապետ	12-13-րդ դդ.		<	
	1.3.			Եկեղեցի ս. Սիոն	10-րդ դ.		<	
	1.4.			մատուռ	10-րդ դ.		<	
		1.4.1		խաչքար՝ Սահակ երեցի	975 թ.		<	ագուցված ամ պատին, ներքուստ
		1.5.		գավիթ	1270 թ.		<	ճարտ.՝ Սիրանես
		1.5.1		խաչքար՝ Ջահակի	1597 թ.		<	ընկած գետնին
		1.6.		գավիթ	13-րդ		<	պահպանվել են հիմքերը, սյուների

1.7.	գերեզմանոց	դ.	10-18-րդ դդ.	Հ	խողանների և խարխուլների մնացորդներ կանքի շուրջը
1.7.1	խաչքար	դ.	12-րդ դ.	Հ	վանքից հվ-ատ, հենած քարերին, ստորին մասը չի պահպանվել
1.7.2	խաչքար՝ Ղան աղի	թ.	1285	Հ	վանքից հվ, կանգնեցված 4 խաչքարերից աջից 3-րդն է
1.7.3	խաչքար՝ Անդրեասի	դ.	13-րդ դ.	Հ	վանքից հվ-ամ, կանգնեցված գլխիվայր
1.7.4	խաչքար՝ Չիաթի	դ.	14-րդ դ.	Հ	գավթից ամ, ստորին մասը չի պահպանվել
1.7.5	խաչքար՝ Հոռոմսիմի	դ.	14-րդ դ.	Հ	հենած վանքի ամ պատին, ավարտվում է երկթեք քիվով
1.7.6	խաչքար՝ Սիրամարգի	թ.	1503	Հ	հենած վանքի ամ պատին
1.7.7	խաչքար	թ.	1557	Հ	վանքից հվ, կանգնեցված 4 խաչքարերից աջից 2-րդը
1.7.8	խաչքար	թ.	1569	Հ	վանքից հվ, կանգնեցված 4 խաչքարերից աջից 4-րդը, վերևամասը վնասված
1.7.9	խաչքար	դ.	16-րդ դ.	Հ	վանքից հվ, կանգնեցված 4 խաչքարերից աջից 1-ինը, քիվն արձանագիր
1.7.10	տապանաքար	թ.	1464	Հ	վանքից հվ
1.7.11	տապանաքար	թ.	1577	Հ	վանքից ամ
1.8.	ջրաղաց		13-14-րդ դդ.	S	վանքից հս-ամ
1.9.	ջրաղաց		13-14-րդ դդ.	S	վանքից հվ-ամ

9. 30. Հորբատեղ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	10-17-րդ դդ.	0,5 կմ հվ-ատ	S	Առջածոր առվակի եզերքին
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	16-18-րդ դդ.	հս մասում	S	հս եզրին
3.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԱՅԳԻԿ» («ԲԱԽՉԱԶՈՒՂ»)	9-15-րդ դդ.	0,5 կմ հս	S	Հորբատեղ գետակի ձախ ափին
3.1.				գերեզմանոց	9-15-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի հվ-ատ եզրին
	3.1.1			խաչքար	9-10-րդ դդ.		Հ	կնտ-ում, եզրերը կոտրատված
	3.2.			խաչքար	1291 թ.		Հ	գյուղատեղիի ամ եզրին, զույգ խաչքարերից աջակողմյանը
	3.3.			խաչքար	13-րդ դ.		Հ	գյուղատեղիի ամ եզրին, զույգ խաչքարերից ձախակողմյանը, երկատված
4.				ԵԿԵՂԵՑԻ	10-11-րդ դդ., 13-15-րդ դդ.	2 կմ հս-ամ	Հ	«Աղայարի բիչանակ», «Խաչի քար», «Գութանի արտ» կոչվող տեղանքում, ավերված: Մելիորացման աշխատանքների հետևանքով չի պահպանվել նաև եկեղեցու շուրջը տարածվող երբեմնի միջնադարյան գյուղատեղին
4.1.				խաչքար	15-16-րդ դդ.		Հ	հվ կողմ արձանագիր
5.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ՀՐԵՇՏԱԿԱՂԵՏԱՑ	1692 թ.	գ. մ.	Հ	
5.1.				խաչքար	13-րդ դ.		Հ	հս պատի մոտ, գլխիվայր
5.2.				խաչքար	1302 թ.		Հ	ագուցված ատ ճակատին, հորիզոնական դիրքով
5.3.				խաչքար	1318 թ.		Հ	խորանում
5.4.				խաչքար	16-րդ դ.		Հ	խորանից ձախ, պատի շարվածքում
5.5.				խաչքար՝ Եղիշի	16-րդ դ.		Հ	հվ պատի շարվածքում
5.6.				խաչքար	1561 թ.		Հ	ագուցված ատ ճակատին
5.7.				խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	ներսում
5.8.				խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	ներսում, արձանագիր

5.9.			խաչքար	16-17-րդ		Ներսում
5.10.			գերեզմանոց	10-18-րդ դդ.	S	Եկեղեցու շուրջը
	5.10.1.		խաչքար	10-րդ դ.	<	ստորին ձախ անկյունը կոտրված
	5.10.2.		խաչքար	12-13-րդ դդ.	<	Եկեղեցուց ամ, եզրերը վնասված
	5.10.3.		խաչքար	1385 թ.	<	Եկեղեցուց հվ
	5.10.4.		խաչքար	1517 թ.	<	ստորին մասը չի պահպանվել
6.			ԽԱՉՔԱՐ	9-10-րդ դդ.	գ. մ.	< Հենրիկ Սահակյանի տնամերձում, վերին աջ անկյունը կոտրված
7.			ԽԱՉՔԱՐ	10-րդ դ.	գ. մ.	< Կամո Ներսեյանի տնամերձում
8.			ԽԱՉՔԱՐ	1688 թ.	գ. մ.	< Արշավիր Սանթրոնյանի տնամերձում, երկատված
9.			ԽԱՉՔԱՐ	1715 թ.	գ. մ.	< Եղիշե Սարգսյանի տնամերձում

9. 31. Հորս գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ. ԻՇԽԱՆ ՉԵՍԱՐ ՕՐԲԵԼՅԱՆԻ ԱՊԱՐԱՆԹԸ (ՉԵՍԱՐԻ ԴԱՐՊԱՍ)	14-րդ դ.	կնտ	<	գյուղապետարանի շենքի հս-ամ կողմում
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	10-17-րդ դդ.	2 կմ հվ-ատ	S	«Ղուշխանա» վայրում, լեռան գագաթին
3.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	12-14-րդ դդ.	հս մասում	S	խիտ կառուցապատված միջավայրում
	3.1.			խաչքար` տեր Տիրի	12-13-րդ դդ.		<	Հրանուշ Մանվելյանի տնամերձում, ստորին մասը կոտրված
	3.2.			խաչքար` Գրիգորի	1296 թ.		<	Հրանուշ Մանվելյանի տնամերձում, կանգնեցված գետնին
4.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՎԱՆԹ»	9-17-րդ դդ.	3 կմ հս-ամ	S	Գնդասարի գագաթին մոտ, տափարակին
	4.1.			գերեզմանոց	9-17-րդ դդ.		S	տարածքում նորակառույց մատուռն է՝ կառուցված տեղաբնակ Գուրգես Հակոբյանի միջոցներով
5.				ԵԿԵՂԵՑԻ	13-14-րդ դդ.	հս-ամ մասում	<	
	5.1.			խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	Եկեղեցու մոտ, ընկած գետնին, աջակողմյան և վերին հատվածները կոտրված
	5.2.			խաչքար	1304 թ.		<	Եկեղեցու մոտ, ընկած գետնին, ստորին մասը չի պահպանվել
	5.3.			խաչքար` Ջեսարի	1572 թ.		<	Եկեղեցու հվ-ատ կողմում, թեքությամբ ընկած գետնին
6.				ՁԻԹՀԱՆ	1603 թ.	ամ մասում	S	Հրաչ Մովսիսյանի հողամասում

9. 32. Մալիշկա գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	13-20-րդ դդ.	ատ մասում	S	ատ եզրին, Հին Մալիշկայում, թեք սարավանդին
	1.1.			խաչքար	1271 թ.		<	ընկած գետնին, կոտրված
	1.2.			խաչքար	1283 թ.		<	ընկած գետնին, երկատված
	1.3.			տապանաքար` Էլասանի	1306 թ.		<	
	1.4.			տապանաքար	14-րդ դ.		<	
2.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴՆՇ	1-3-րդ դդ.	ատ մասում	<	գյուղի ատ եզրին
3.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԳԵՎՈՐԳ	1863 թ.	ատ մասում	S	ատ եզրին, Հին Մալիշկայում
4.				ՀՈՒՇԱՐՉԱՆ` ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՍԱՐՏՈՒՄ ՉՈՒՎԱԾՆԵՐԻՆ	1979 թ.	գ. մ.	S	
5.				ՔԱՂԱՔԱՏԵՂԻ «ՄՈՉ»	մթա 2-1 հզմ, 5-15-րդ դդ.	4 կմ հվ-ատ	<	Արփայի աջ ափին

	5.1.		դամբարանադաշտ	մթա 2-1		<	քաղաքատեղիից 2-3 կմ աե
	5.2.		գերեզմանոց	հով 0-13-րդ դդ.		<	քաղաքատեղիի հս- աե մասում
	5.2.1		խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	թեքությամբ խրված հողի մեջ
	5.2.2		խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	ընկած գետնին, վերին աջ անկյունը կտորված
	5.2.3		խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	կանգնեցված պատվանդանին, վերնամասը թեքությամբ կտորված

9. 33. Մարտիրոս գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	9-20-րդ դդ.	ամ մասում	S	ամ եզրին
	1.1.			խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
	1.2.			խաչքար	11-12-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
	1.3.			խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	ընկած գետնին, արձանագիր
	1.4.			խաչքար` Գորբյուկի, Եղնիկի	15-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ
	1.5.			խաչքար` Թովնիկի	1493 թ.		<	ընկած գետնին
	1.6.			խաչքար` Տոլանտի	1493 թ.		<	կանգնեցված երկաստիճան պատվանդանին
	1.7.			խաչքար	15-16-րդ դդ.		<	ընկած գետնին
	1.8.			խաչքար` Շարմավորի	1500 թ.		<	խրված հողի մեջ
	1.9.			խաչքար` Սրապիոնի, Գոհարի	1504 թ.		<	խրված հողի մեջ
	1.10.			խաչքար` Բախշայի	1524 թ.		<	խրված հողի մեջ
	1.11.			խաչքար` Հասանճանի	1557 թ.		<	շարքով կանգնած 4 խաչքարերից ձախից 2-րդը
	1.12.			խաչքար` Պապի	1558 թ.		<	շարքով կանգնած 4 խաչքարերից ձախակողմյանը
	1.13.			խաչքար` Մարտիրոսի	1558 թ.		<	շարքով կանգնած 4 խաչքարերից աջակողմյանը
	1.14.			խաչքար	16-րդ դ.		<	շարքով կանգնած 4 խաչքարերից ձախից 3-րդը, արձանագիր
	1.15.			խաչքար	16-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ, մամռապատ
	1.16.			խաչքար	16-րդ դ.		<	հվ-աե եզրին, կանգնեցված գետնին
	1.17.			տապանաքար	16-րդ դ.		S	
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	13-17-րդ դդ.	հվ-աե մասում	S	հվ-աե եզրին, բարձունքին
	2.1.			խաչքար	13-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ, վերին ձախ անկյունը կտորված
	2.2.			խաչքար	13-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ
	2.3.			խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	կանգնեցված պատվանդանին, աջ եզրը վնասված
	2.4.			խաչքար	15-16-րդ դդ.		<	խրված հողի մեջ
	2.5.			խաչքար	16-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ, թեքությամբ, արձանագիր
	2.6.			խաչքար` Հեծիմանի	16-րդ դ.		<	խրված հողի մեջ, թեքությամբ, արձանագիր
3.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԱՂԽԱԶ»	15-20-րդ	7-8 կմ ամ	S	Հորադիս տանող ճանապարհի աջ

				դդ.		կողմում
	3.1.		Եկեղեցի	15-17-րդ դդ.		S գյուղատեղիի հվ մասում, կիսավեր
	3.2.		գերեզմանոց	17-20-րդ դդ.		S գյուղատեղիի աե եզրին
		3.2.1	խաչքար	9-10-րդ դդ.		< խրված հողի մեջ, ստորին ձախ անկյունը վնասված
		3.2.2	խաչքար	9-10-րդ դդ.		< ընկած գետնին
		3.2.3	խաչքար	9-10-րդ դդ.		< ընկած գետնին
		3.2.4	խաչքար	9-10-րդ դդ.		< խրված հողի մեջ, վերնամասը ջարդված
		3.2.5	խաչքար	9-10-րդ դդ.		< խրված հողի մեջ գլխիվայր, ձախ եզրը ջարդված
		3.2.6	խաչքար	9-11-րդ դդ.		< խրված հողի մեջ
		3.2.7	խաչքար՝ Ատրպետի	17-րդ դ.		< ընկած գետնին
		3.2.8	խաչքար՝ Գրիգորիկի	1651 թ.		< ընկած գետնին
		3.2.9	տապանաքար՝ Սարգսի	16-17-րդ դդ.		S
		3.2.10	տապանաքար Լիոնանուսի	1681 թ.		< տեղահանված
		3.2.11	տապանաքար	1705 թ.		< հորիզոնական դիրքով խրված հողի մեջ
4.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԼՎԻՍ»	9-17-րդ դդ.	4 կմ հվ-ամ	S Լվիս գյուղին Է՝ լքված 1918 թ.
	4.1.		Եկեղեցի	16-17-րդ դդ.		S ավերված
	4.2.		գերեզմանոց	9-17-րդ դդ.		S բարձունքի վրա
		4.2.1	խաչքար	9-10-րդ դդ.		< ընկած գետնին
		4.2.2	խաչքար	9-10-րդ դդ.		< խրված հողի մեջ
		4.2.3	խաչքար	16-րդ դ.		< ընկած գետնին, վերին անկյունները կոտրված
		4.2.4	խաչքար՝ Միքայելի	1508 թ.		< ընկած գետնին, վերին աջ անկյունը կոտրված
		4.2.5	խաչքար՝ Հուրի	1608 թ.		< ընկած գետնին, եռատված
		4.2.6	խաչքար՝ Ղարիպանի	1630 թ.		< ընկած Եկեղեցու շրջակայքում, ստորին մասը չի պահպանվել
		4.2.7	խաչքար՝ Ազարի	1653 թ.		< ընկած Եկեղեցու շրջակայքում
5.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՎԵՐԻՆ ԼԻՃ» («ՎԵՐԻՆ ԳՅՈՒՆ»)	9-17-րդ դդ.	2 կմ աե	S
	5.1.		գերեզմանոց	9-17-րդ դդ.		S
		5.1.1	խաչքար	9-10-րդ դդ.		< ընկած գետնին
		5.1.2	խաչքար	9-10-րդ դդ.		< ընկած գետնին, երկատված, ստորին աջ անկյունը կոտրված
		5.1.3	խաչքար	9-10-րդ դդ.		< ընկած գետնին, երկատված
		5.1.4	խաչքար	10-րդ դ.		< ընկած գետնին, եռատված, եղծված արձանագրությամբ
		5.1.5	խաչքար	10-11-րդ դդ.		< ընկած գետնին, երկատված
		5.1.6	խաչքար	12-րդ դ.		< ընկած գետնին, ստորին մասը չի պահպանվել
		5.1.7	խաչքար	13-րդ դ.		< ընկած գետնին, վերնամասը չի

		5.1.8	խաչքար	14-15-րդ դդ.		պահպանվել, արձակագրություն, խիստ հողմահարված
	5.2.		մատուռ ս. Գայանե	14-15-րդ դդ.		S «Չումով լիճ» բարձունքին
	5.3.		մատուռ ս. Հովհաննես	13-14-րդ դդ.	2 կմ ան	S «Չումով լիճ» բարձունքին
		5.3.1	խաչքար	15-րդ դ.		Հ ընկած գետին, մատուռում
		5.3.2	խաչքար	15-16-րդ դդ.		Հ կանգնեցված բեմին
	5.4.		մատուռ ս. Հռիփսիմե	14-15-րդ դդ.		S «Չումով լիճ» բարձունքին
		5.4.1	խաչքար	9-10-րդ դդ.		Հ խրված հողի մեջ
		5.4.2	խաչքար	9-10-րդ դդ.		Հ խրված հողի մեջ
	5.5.		խաչքար՝ Խտրչի և Սորղանի	1499 թ.		Հ կանգնեցված մատուռների միջև, պատվիրատու՝ Երեմիա արքեպ
6.			ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ (ՄԱՐՏԻՐՈՍԱՑ ՎԱՆՔ)	1286 թ.	2 կմ հվ-ան	Հ Լգար լեռան լանջին, վիմափոր, ճարտ.՝ Գրիգորիկ պատվիրատու՝ Մատթեոս վարդապետ
	6.1.		Եկեղեցի ս. Աստվածածին	1286 թ.		Հ
		6.1.1	խաչքար	11-12-րդ դդ.		Հ Եկեղեցու ներսում, կոտրված
	6.2.		գավիթ	1286 թ.		Հ
	6.3.		տապանատուն	1286 թ.		
	6.4.		գերեզմանոց	13-14-րդ դդ.		S
		6.4.1	խաչքար՝ Մատթեոս վարդապետի, Պետրոսի և ծնողաց	1275 թ.		Հ կանգնեցված պատվանդանին
	6.5.		խաչքար	9-10-րդ դդ.		Հ Եկեղեցու մոտ, վերևամասը ջարդված
	6.6.		խաչքար	10-11-րդ դդ.		Հ Եկեղեցու մոտ, երկատված
7.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	1866 թ.	գ. մ.	S
	7.1.		խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ հենած ամ պատին, արտաքուստ
	7.2.		խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ ազուցված ամ պատին, արտաքուստ, ջրամուղից ձախ
	7.3.		խաչքար	13-րդ դ.		Հ հենած ամ պատին, արտաքուստ
	7.4.		կոթող	14-15-րդ դդ.		Հ հենած ամ պատին
	7.5.		տապանաքար	1610 թ.		S Եկեղեցու ներսում
8.			ԽԱՉՔԱՐ. ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԳՅՈՒՐԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ԽԱՉՔԱՐԸ (ԽԱՉՔԱՐ ԽԱՐԻՓՇԱՀԻ ԵՎ ՌՈՒՉՈՒՔԱՆԻ)	1283 թ.	գ.մ.	Հ ս. Աստվածածին Եկեղեցու մոտ, կազմող՝ Շևահավոր
9.			ՀՈՒՇԱԴԲՅՈՒՐ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1948 թ.	գ. մ.	S
10.			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴՐԱՇՏ	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 0.5 կմ հվ-ան, 13-17 դդ. գերեզմանոցի (9.33.2) հվ-ամ կողմում	Հ տարածքի մեծ մասը վերածվել է խոտհարքի

9. 35. Շատին գյուղ

1	2	3	4	5	6.	7	8	9
1.				ԱՄՐՈՑ «ԲԵՐԴԱՔԱՐ»	5-րդ դ., 13-14-րդ դդ.	1 կմ հվ	<	Անգեղի ծորի հս եզրին բարձրացող լեռան գագաթին
	2.1.			մատուռ «Անգեղի» («Նահատակի»)	5-19-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի հվ-աե եզրին
	2.2.			գերեզմանոց	9-20-րդ դդ.		S	մատուռից ամ
		2.2.1		խաչքար	1291 թ.		<	կանգնեցված
3.				ԵԿԵՂԵՑԻ	9-10-րդ դդ.	3 կմ հս-ամ	<	«Ղըշլաղ» վայրում
4.				ԵԿԵՂԵՑԻ	19-րդ դ.	աե մասում	S	«Վանքի ծոր» թաղամասում
5.				ԵԿԵՂԵՑԻ «ԱՐՎԱՆՔ»	13-14-րդ դդ.	5 կմ հվ-ամ	S	
6.				ԽԱՉՔԱՐ	12-13-րդ դդ.	գ. մ.	<	«Հասան չփլան» մատուռի ներսում
7.				ԽԱՉՔԱՐ	12-13-րդ դդ.	գ. մ.	<	«Հասան չփլան» մատուռի ներսում
8.				ԽԱՉՔԱՐ	12-13-րդ դդ.	գ. մ.	<	«Հասան չփլան» մատուռի ներսում
9.				ԽԱՉՔԱՐ	13-րդ դ.	հվ մասում	<	թեք սարալանջին, «Չուբուկ քորփի» կամրջի մոտ, պատվանդանին, արձանագիր
10.				ԿԱՍՈՒԲ՝ ԾԱՏՈՒԻ	1666 թ.	4 կմ հվ	<	Եղեգիս գետի վրա, հեկ-ից հվ պահպանվել է միայն աջակողմյան խելը, պատվիրատու՝ Շատիվանքի առաջնորդ Սարգիս
11.				ԿԱՍՈՒԲ «ՉՈՒԲՈՒԿ ՔՅՈՐՓԻ»	13-14-րդ դդ., 19-րդ դ., 1950-ական թթ.	հվ մասում	<	Եղեգիս գետի վրա
12.				ՄԱՏՈՒՈՒ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	17-20-րդ դդ.	գ. մ.	S	Եղեգիս գետի աջ ափին, գյուղի դպրոցից հս
13.				ՄԱՏՈՒՈՒ «ՓՈՍՈՐԻ»	19-րդ դ.	1 կմ հվ	S	Եղեգիս գետի աջ ափին Վրնրգ.՝ 1990-ական թթ.
	13.1			խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ազուցված աե պատին, ներքուստ
14.				ՎԱՆՎԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ՇԱՏԻՎԱՆՔ (ՇԱՏԱՆՅԱ ՎԱՆՔ, ՇԱՏԻՆԻ ՎԱՆՔ, ՇԱՏԻԿՈ ԱՆԱՊԱՏ)	929 թ., 10- 17-րդ դդ.	4 կմ աե	<	Եղեգիսի ծախ ափին, լեռնալանջին
	14.1.			եկեղեցի ս. Սիոն	1655 թ.		<	պատվիրատու՝ ջուղայեցի վաճառական Հակոբ
		14.1.1		խաչքար՝ Ստեփանոսի	931 թ.		<	ազուցված ամ պատին
		14.1.2		խաչքար	12-13-րդ դդ.		<	աե պատի մոտ, արտաքուստ պատվիրատու՝ Ստեփանոս
		14.1.3		խաչքար	13-14-րդ դդ.		<	ազուցված հվ պատին
		14.1.4		խաչքար՝ մահտեսի Հակոբ Ջուղայեցու	1656 թ.		<	ազուցված ամ ճակատին, մուտքի կամարից վեր
	14.2.			գավիթ	17-րդ դ.		<	
	14.3.			արտադրական և տնտեսական շենքեր	17-րդ դ.		<	վանքի ամ և աե կողմերում, պարսպին կից և նրանից դուրս
		14.3.1		ծիթհան	17-18-րդ դդ.		S	կից վանքի ամ պարսպին, արտաքուստ
		14.3.2		ծիանոց	17-րդ դ., վրնրգ.՝ 1739 թ.		S	կից վանքի ամ պարսպին, արտաքուստ
		14.3.3		ջրաղաց	17-րդ դ.		S	համալիրի հվ-աե կողմում, պարսպից դուրս
	14.4.			պարիսպ	17-րդ դ.		<	
		14.4.1		խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ազուցված պարսպի մուտքից վեր
	14.5.			գերեզմանոց	10-18-րդ դդ.		S	վանքից հս-աե, պարսպից դուրս
		14.5.1		խաչքար	10-րդ դ.		<	կանգնեցված վանքի բակում, արձանագիր
		14.5.2		խաչքար	15-16-րդ դդ.		<	ս. Սիոն եկեղեցու ամ պատի մոտ
		14.5.3		խաչքար	1510 թ.		<	ընկած եկեղեցուց աե
		14.5.4		խաչքար՝ մահտեսի Հակոբ վաճառականի	1661 թ.		<	ընկած գետնին
		14.5.5		խաչքար	17-րդ դ.		<	ընկած գետնին, խիստ հողմահարված
		14.5.6		խաչքար՝ մահտեսի Պետրոսի	17-րդ դ.		<	երկատված, ստորին մասը կանգնեցված պատվանդանին

9. 36. Չիվա գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ	13-18-րդ դդ.	0,5 կմ ամ	S	Չիվա-Եղեգնաձոր ճանապարհի աջ կողմում Գյուղատեղիի կնտ-ում Նորակառույց մատուռն է
	1.1.			գերեզմանոց	13-18-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի հվ-ամ կողմում, բլրի վրա
	1.2.		Խաչքար		15-16 դդ.	հենած է Չիվա-Եղեգնաձոր ճանապարհի աջակողմում տարածվող միջնադարյան գյուղատեղիի (8-10 դդ.) Նորակառույց մատուռի առաջափնի, Ներքուստ	<	
	1.3.		Խաչքար		15-16 դդ.	Նույն մատուռի հվ-ամ կողմում, արտաքուստ	<	պարզ խաչերով
	1.4.		Խաչքար		17 դ.	կանգնեցված է Նույն մատուռի մուտքի աջ կողմում, արտաքուստ	<	ստորին մասում թևերը կրծքին խաչած հանգուցյալի պատկեր
	1.5.		Տապանաքար Տիրացու քահանայի		1152 թ.	ուղղահայաց դիրքով տեղադրված է Նույն մատուռի հվ-առանկյան մոտ, արտաքուստ	<	վերնամասում կամարակապ սալ է
2			ԽԱՉՔԱՐ		1306 թ.	գյուղից 8 կմ հս, Վարդանես գյուղատեղիից 1 կմ հս-առ	<	ժայռաքանդակ
3.			ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ ՎԱՐԴԱՆԵՍ		10-15 դդ.	գյուղից 6 կմ հս, համանուն վտակի երկու ափերին, դաշտամիջյան ճանապարհի երկու կողմում	<	
	3.1.		Գերեզմանոց		7-14 դդ.	Վարդանես գյուղատեղիից մոտ 250 մ հս-առ, Ելփին գետի Շրեշտ (Վարդանես) վտակի ձախ կողմում	<	ավերված
	3.2.		Ժայռախաչեր		14 դ.	Վարդանես գյուղատեղիի հս եզրին, դաշտամիջյան ճանապարհի ձախ կողմում	<	մի քանի ժայռերի վրա
		3.2.1.	Խաչքար		10-11 դդ.	գերեզմանոցում, հողի մեջ կանգնեցված	<	վնասված, բայց ամբողջական
		3.2.2.	Քառակող կոթող		վաղ միջնադար	գերեզմանոցում ընկած	<	քառակող
4.			ՋՐԱՂԱՑ (ԱՄԲԱՐԻ ՋՐԱՂԱՑ)		13-14 դդ.	գյուղից մոտ 7,5 կմ հս-առ, Վարդանես գյուղատեղիից մոտ 1,2 կմ հս-առ, Վարդանես գետակի ձախ ափին	<	վիմափոր առաջին ջրաղաց
5.			ՋՐԱՂԱՑ (ԱՄԲԱՐԻ ՋՐԱՂԱՑ)		13-14 դդ.	գյուղից մոտ 7,5 կմ հս-առ, Վարդանես գյուղատեղիից մոտ 1,2 կմ հս-առ, Վարդանես գետակի ձախ ափին, N 1	<	վիմափոր երկրորդ ջրաղաց

(բաժինը լրաց. 12.04.07 N 456-Լ, 14.08.25 N 1151-Լ)

9. 37. Ռինդ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ	9-10-րդ դդ.	8 կմ հս	S	
	1.1.			գերեզմանոց	9-10-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի ամ եզրին
	1.2.			գերեզմանոց	9-10-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի աե եզրին
2.				ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ «ԲԱԽՉԱԶՈՒՐ»	10-15-րդ դդ.	2 կմ հս-աե	S	
	2.1.			մատուռ «Ճգնավոր»	13-14-րդ դդ.		S	վիմափոր
3.				ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ «ՌԻՆԴ»	13-20-րդ դդ.	4 կմ հս-աե	S	
	3.1.			եկեղեցի	19-րդ դ.		S	գյուղատեղիի կեսում, կիսավեր
	3.2.			եկեղեցի «Ծաղկավանք»	12-13-րդ դդ.		Հ	գյուղատեղիի կեսում, ավերված
	3.3.			գերեզմանոց	13-20-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի ամ եզրին
		3.3.1		խաչքար	13-րդ դ.		Հ	հենած Ծաղկավանքի ամ պատին, արտաքուստ
		3.3.2		խաչքար	14-15-րդ դդ.		Հ	ընկած գետնին, արձանագիր
4.				ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ «ՎԵՐԻՆ ՈՒԼԳՅՈՒՐ»	10-18-րդ դդ.	7 կմ հս-աե	S	
	4.1.			եկեղեցի ս. Ստեփանոս	10-րդ դ., 17-18-րդ դդ.		Հ	կիսավեր
	4.2.			գերեզմանոց	10-18-րդ դդ.		S	
		4.2.1		խաչքար	10-րդ դ.		Հ	եկեղեցուց հվ, խրված հողի մեջ
		4.2.2		խաչքար	10-րդ դ.		Հ	կանգնեցված եկեղեցու բեմին
		4.2.3		խաչքար	10-րդ դ.		Հ	եկեղեցուց հվ, խրված հողի մեջ
		4.2.4		խաչքար	10-11-րդ դդ.		Հ	եկեղեցուց հվ, ընկած գետնին
		4.2.5		խաչքար	10-11-րդ դդ.		Հ	ընկած, եզրերը կտրոկված
		4.2.6		խաչքար	11-րդ դ.		Հ	եկեղեցու ներսում, ընկած
		4.2.7		խաչքար	11-12-րդ դդ.		Հ	խրված հողի մեջ, թեքությամբ
		4.2.8		խաչքար	11-12-րդ դդ.		Հ	ընկած գետնին
		4.2.9		խաչքար	11-12-րդ դդ.		Հ	հենած եկեղեցու փլատակների
		4.2.10		խաչքար	11-12-րդ դդ.		Հ	եկեղեցու ներսում, ստորին ձախ մասը կտրոկված
		4.2.11		խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ	եկեղեցու հվ պատի մոտ, զույգ խաչքարերից աջակողմյանը
		4.2.12		խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ	շարքով կանգնած 7 խաչքարերից աջից 1-ինը
		4.2.13		խաչքար	12-13-րդ		Հ	եկեղեցուց հվ, խրված հողի մեջ,

		4.2.14	խաչքար	ՌՌ-1261 թ.		Հարթույթից 10 մ հվ-ատե, խրված հողի մեջ
		4.2.15	խաչքար՝ Կուկի	1283 թ.		Հ շարքով կանգնած 7 խաչքարերից աջից 2-րդն է
		4.2.16	խաչքար	1290 թ.		Հ շարքով կանգնած 7 խաչքարերից աջից 3-րդն է պատվիրատու՝ Անդրեաս
		4.2.17	խաչքար՝ Խոսրովի	13- րդ դ.		Հ շարքով կանգնած 7 խաչքարերից աջից 4-րդը
		4.2.18	խաչքար	13- րդ դ.		Հ եկեղեցու հվ պատի մոտ, զույգ խաչքարերից ձախակողմյանը
		4.2.19	խաչքար	13- 14-րդ դդ.		Հ շարքով կանգնած 7 խաչքարերից ձախից 2-րդը
		4.2.20	խաչքար	13- 14-րդ դդ.		Հ եկեղեցուց հվ, կանգնեցված գետնին
		4.2.21	խաչքար՝ Ծառուկի և գավակաց	1321 թ.		Հ շարքով կանգնած 7 խաչքարերից ձախից 3-րդն է
		4.2.22	խաչքար	14- րդ դ.		Հ ընկած գետնին
		4.2.23	խաչքար	14- րդ դ.		Հ ընկած գետնին
		4.2.24	խաչքար	14- րդ դ.		Հ ընկած գետնին
		4.2.25	խաչքար	14- րդ դ.		Հ եկեղեցուց 200 մ հվ, ընկած գետնին պատվիրատու՝ Ասկանդար, Մովսիկ որդի
		4.2.26	խաչքար	14- 15-րդ դդ.		Հ եկեղեցուց հվ, կանգնեցված գետնին, եղծված արձանագրությամբ
		4.2.27	խաչքար	14- 15-րդ դդ.		Հ եկեղեցու ներսում, վերնամասը կտրված
		4.2.28	խաչքար	15- րդ դ.		Հ եկեղեցու ներսում
		4.2.29	խաչքար	15- 16-րդ դդ.		Հ եկեղեցուց հվ-ատե, երկթեք ավարտով
		4.2.30	խաչքար	16- 17-րդ դդ.		Հ ստորին մասն անմշակ
		4.2.31	խաչքար	16- 17-րդ դդ.		Հ եկեղեցու ներսում, հենած հա պատին
5.			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 1 հզմ	?	Հ Գյուղի շրջակայքում
6.			ԽԱՉՔԱՐ	12- 13-րդ դդ.	8 կմ հս	Հ Ժայռափոր
7.			ԽԱՉՔԱՐ՝ ՄԽԻԹԱՐԻ	13- րդ դ.	4 կմ հվ	Հ Արենի տանող ճանապարհից աջ պատվիրատու՝ Ագիգբեկ սարկավագ
8.			ԽԱՉՔԱՐ	1301 թ.	2,5 կմ հվ	Հ Արենի տանող ճանապարհից աջ, պատվանդանին, անկյունները կտրված
9.			ԽԱՉՔԱՐ	13- 14-րդ.	գյուղից 4 կմ հվ-ատե, Արենի տանող ճանապարհից աջ	Հ
10.			ԽԱՉՔԱՐ	14 դ.	գյուղից 4.7 կմ հս, ջրաղացից 0.6 կմ հս, Դոզլա գետակի ձախ կողմում, գերեզմանոցի մոտ	Հ
11.			ԽԱՉՔԱՐ	15- 16 դդ.	գյուղի առ մասում Անդրանիկ Գալստյանի տնից 180 մ հվ-ատե, տնամերձ հողամասի եզրին	Հ միջնադարյան տապանաքարի հարևանությամբ
12.			ԽԱՉՔԱՐ	15- 16 դդ.	գյուղի առ մասում Անդրանիկ Գալստյանի տնից 230 մ հվ-ատե, գառնիթափ լանջի վրա	Հ

1.			ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	10-20-րդ դդ.	հվ մասում	S	հվ եզրին
	1.1.		խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ընկած գետնին, բեկոր
	1.2.		խաչքար	12-րդ դ.		<	ընկած գետնին, վերին աջ անկյունը և ստորին մասը կտրված
	1.3.		խաչքար՝ Էտիլնի	1514 թ.		<	եկեղեցուց 100 մ աե, խրված հողի մեջ, վերին ձախ եզրը վնասված
	1.4.		տապանաքար	16-17-րդ դդ.		S	աե կողմում
	1.5.		տապանաքար՝ Միրզի	1658 թ.		S	եկեղեցուց աե
	1.6.		եկեղեցի	19-րդ դ.		S	գերեզմանոցի ամ մասում
	1.6.1		խաչքար	10-11-րդ դդ.		<	ագուցված հվ ավանդատան աե պատին
	1.6.2		խաչքար՝ Աստվածատուրի	12-13-րդ դդ.		<	ագուցված ամ պատին, արտաքուստ
	1.6.3		խաչքար	1484 թ.		<	ագուցված հվ ավանդատան աե պատին
	1.6.4		խաչքար՝ Յինի	1558 թ.		<	ագուցված հվ ավանդատան մուտքից վեր
	1.6.5		խաչքար՝ Արիջանի	16-րդ դ.		<	ագուցված ամ պատին, մուտքից ձախ պատվիրատու՝ Առաքել
	1.6.6		խաչքար՝ Կիրակոսի	1634 թ.		<	ագուցված ձախակողմյան ավանդատան խորշում
2.			ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ	17-19-րդ դդ.	3 կմ հվ	S	Բարձրունի տանող ճանապարհին, «Վանքի դուռ» կոչվող վայրում
	2.1.		մատուռ ս. Հովհաննես («Մեծ վանք»)	19-րդ դ.		S	
	2.2.		գերեզմանոց	17-19-րդ դդ.		S	մատուռի շուրջը
3.			ՄԱՏՈՒՌ ԹՈՒԽ ՄԱՆՈՒԿ (ՓՈՔՐ ՎԱՆՔ)	19-րդ դ.	1,5 կմ հվ-ամ	S	
	3.1.		խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ագուցված բեմին, վերնամասը ջարդոտված
4.			ՁԻԹՀԱՆ. ԹՈՒՄՈՅԵՆՑ ՁԻԹՀԱՆԸ	19-րդ դ.	հվ-աե մասում	S	գյուղի եզրին, ճանապարհի աջ կողմում, «Պիտոյենց ձոր» վայրում
5.			ՁԻԹՀԱՆ. ՍԱՄՎԵԼԵՆՑ ՁԻԹՀԱՆԸ	19-րդ դ.	1 կմ հվ-աե	S	«Բազըրխանա» վայրում, ձիթհանների ձորի սկզբնամասում

9. 41. Վարդահովիտ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ «ՋԱՆԻ»	9-17-րդ դդ.	1 կմ հս-աե	S	Եղեգիս գետի ձախ ափին, անտառի բացատում
	1.1.			գերեզմանոց	9-17-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի հվ մասում
	1.1.1			խաչքար՝ Մարտիրոս քահանայի	1347 թ.		<	կիսով թաղված հողի մեջ
	1.1.2			խաչքար	15-րդ դ.		<	ընկած գետնին, վերին ձախ անկյունը կտրված
	1.1.3			խաչքար	1501 թ.		<	կիսով խրված հողի մեջ
	1.1.4			խաչքար՝ Ալեքսանի	1564 թ.		<	ընկած գետնին
	1.1.5			տապանաքար՝ Առաքելի	1551 թ.		S	
	1.1.6			տապանաքար՝ Ովաննեսի	1552 թ.		S	
2.				ԽԱՉՔԱՐ՝ ՍՄԲԱՏԻ	1291 թ.	գ. մ.	<	տեղափոխվել է միջնադարյան գերեզմանոցից և կանգնեցվել, զույգ խաչքարերից ձախակողմյանը
3.				ԽԱՉՔԱՐ	13-14-րդ դդ.	գ. մ.	<	տեղափոխվել է միջնադարյան գերեզմանոցից և կանգնեցվել, զույգ խաչքարերից աջակողմյանը
4.				ՋՐԱՂԱՑ	5-6-րդ դդ.	2 կմ հս	S	«Ջանի» գյուղատեղիից 1 կմ հս-ամ

9. 41. 1. Գետիկվանք գյուղ

1	2	3	4	5	6.	7	8	9
1.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	12-16-րդ դդ.	գ. մ.	S	Գյաղիկվան գետի աջ ափին, գյուղ մտնող ճանապարհից ձախ
	1.1.			խաչքար՝ Մանաս խաթունի	1515 թ.		<	ընկած գետնին
	1.2.			տապանաքար՝ Շաղուպաթի	1501 թ.			տեղահանված
	1.3.			տապանաքար՝	1505 թ.		<	տեղահանված

			Յոհան պատանու				
2.			ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	11-14-րդ դդ.	հվ-աե մասում	S	
3.			ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	14-15-րդ դդ.	աե մասում	S	
4.			ԳՅՈՒՐԱՏԵՂԻ	13-17-րդ դդ.	աե մասում	S	աե եզրին, Գյաղիկվան գետի ձախ ափին, թեք սարալանջին
	4.1.		գերեզմանոց	13-17-րդ դդ.		S	գյուղատեղիի ամ կողմում
5.			ԵԿԵՂԵՑԻ	1271 թ.	գ. մ.	S	

9. 42. Վերնաշեն գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	10-20-րդ դդ.	աե մասում	S	աե եզրին, Թանահատի վանք տանող ճանապարհին
2.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	11-13-րդ դդ.	9 կմ աե	S	Արկազնի ս. Խաչ եկեղեցուց 1,5 կմ հս-ամ
3.				ԳՅՈՒՐԱՏԵՂԻ «ԱՐԿԱՉԱՆ» («ԱՐԿԱՉԱՆ») (Արկազնի ս. Խաչ)	8-20-րդ դդ.	9 կմ աե	S	լքվել և անմարդաբնակ է դարձել 1920-ական թթ.
	3.1.			եկեղեցի ս. Խաչ (Արկազնի ս. Խաչ)	1872 թ.		S	պատվիրատու՝ Գևորգ Դ կաթողիկոս
	3.2.			գերեզմանոց	9-20-րդ դդ.		S	եկեղեցուց հս-աե
		3.2.1		խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ընկած գետնին, եզրերը ջարդոտված
		3.2.2		խաչքար	1275 թ.		<	գերեզմանոցի հս եզրին
		3.2.3		խաչքար՝ Ասլան Բեկի և Ասլան Խաթունի	1404 թ.		<	հենած եկեղեցու ամ պատին
		3.2.4		խաչքար	15-16-րդ դդ.		<	եկեղեցուց աե, կանգնեցված ժայռի վրա, անկյունները կտրատված, եղծված արձանագրությամբ
4.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ՀԱԿՈԲ	19-րդ դ.	աե մասում	S	
	4.1.			խաչքար	14-15-րդ դդ.		<	կանգնեցված եկեղեցուց ամ, վերին աջակողմյան մասը ջարդոտված
	4.2.			խաչքար	1544 թ.		<	հենած ամ պատին, ստորին մասը չի պահպանվել, պահպանված կեսը ջարդոտված
	4.3.			խաչքար	16-17-րդ դդ.		<	ազուցված հվ պատին, մուտքից ձախ, խիստ հողմահարված
	4.4.			տապանաքար՝ պարոն Արղուլթի	14-15-րդ դդ.		<	եկեղեցու ամ պատի մոտ կազմող Դավիթ
5.				ԽԱՉՔԱՐ	12-13-րդ դդ.	հս-աե եզրին	<	Սրկղունք գետի ձախ ափին, Լորաշեն մատուռում
6.				ԽԱՉՔԱՐ	1271 թ.	հս մասում	<	Լորաշեն «Եղիա» մատուռի բեմին, բեկոր
7.				ՀՈՒՇԱՐՉԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՍԱՐՏՈՒՄ ՉՈՇՎԱԾՆԵՐԻՆ	1979 թ.	գ. մ.	S	քանդ.՝ Վ. Եղյան
8.				ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՍԱՆԻՐ. ԹԱՆԱՀԱՏԻ ՎԱՆՔԸ (ԹԱՆԱԴԵ ՎԱՆՔ, ԳԱՐԱՎԱՆՔ)	13-14-րդ դդ.	7 կմ աե	<	
	8.1.			եկեղեցի ս. Ստեփանոս	1273-1279 թթ.		<	պատվիրատու՝ Պռոշյաններ
	8.2.			եկեղեցի Վարազա ս. Նշան	14-րդ դ.		<	
	8.3.			համալսարանի շենք. Գլածորի համալսարանը	1290-1340 թթ.		<	բացված 1970-ական թթ. Ի. Ղարիբյանի պեղումների արդյունքում
	8.4.			տնտեսական շինություններ	13-18-րդ դդ.		<	բացվել են 1969-1970-ական թթ. պեղումների արդյունքում
	8.5.			գերեզմանոց	12-16-րդ դդ.		<	վանքի շուրջը
		8.5.1		խաչքար	9-10-րդ դդ.		<	ս. Ստեփանոս եկեղեցուց հվ, իրար մոտ կանգնած 3 խաչքարերից աջակողմյանը
		8.5.2		խաչքար	10-րդ դ.		<	ս. Նշան եկեղեցուց 25 մ հվ, կից կանգնեցված 3 խաչքարերից աջակողմյանը

		8.5.3	խաչքար	10-րդ դ.	Հ	ու. Նշան եկեղեցուց 25 մ հվ, կից կանգնեցված 3 խաչքարերից կենտրոնիկը
		8.5.4	խաչքար	1180 թ.	Հ	վանքի բակում, վերնամասը չի պահպանվել
		8.5.5	խաչքար	12-րդ դ.	Հ	ու. Նշան եկեղեցուց 25 մ հվ, 3 խաչքարերից ձախակողմյանը
		8.5.6	խաչքար՝ Յովանիսի	12-րդ դ.	Հ	Ս. Ստեփանոս եկեղեցուց հվ
		8.5.7	խաչքար	12-13-րդ դդ.	Հ	ու. Ստեփանոս եկեղեցուց հվ, իրար մոտ կանգնած 3 խաչքարերից կենտրոնիկը, վերնամասը չի պահպանվել
		8.5.8	խաչքար	12-13-րդ դդ.	Հ	ու. Ստեփանոս եկեղեցուց հվ-ամ, ստորին ձախ եզրը կտրված
		8.5.9	խաչքար	13-րդ դ.	Հ	վանքից հվ, երկատված, վերնամասը չի պահպանվել
		8.5.10	խաչքար	13-րդ դ.	Հ	ու. Ստեփանոս եկեղեցուց 5 մ հվ, կանգնեցված գետնին
		8.5.11	խաչքար	13-րդ դ.	Հ	ու. Նշան եկեղեցուց 15 մ հս-ամ, հենած կիսավեր շինության պատին, ստորին մասը չի պահպանվել
		8.5.12	խաչքար	13-րդ դ.	Հ	ու. Նշան եկեղեցուց 15 մ հվ-ամ, հենած կիսավեր տնտեսական շենքերից մեկի պատին պահպանվել է միայն միջին հատվածը
		8.5.13	խաչքար	1296 թ.	Հ	հենած կիսավեր շինություններից մեկի պատին, վերին մասը չի պահպանվել
		8.5.14	խաչքար	14-15-րդ դդ.	Հ	ու. Ստեփանոս եկեղեցուց հվ, իրար մոտ կանգնած 3 խաչքարերից ձախակողմյանը, վերին աջ անկյունը կտրված
		8.5.15	խաչքար՝ Վահրամի	1497 թ.	Հ	հենած ս. Ստեփանոս եկեղեցու ամ պատին, երկատված երկայնական առանցքով, վերին ձախ հատվածը չի պահպանվել
		8.5.16	խաչքար	16-17-րդ դդ.	Հ	հենած շինության պատին
	8.6.		գերեզմանոց	10-14-րդ դդ.	Հ	վանքից 200 մ հվ, բլրին
		8.6.1	խաչքար	11-12-րդ դդ.	Հ	խրված հողի մեջ
		8.6.2	խաչքար	11-12-րդ դդ.	Հ	ընկած գետնին, երկատված
		8.6.3	խաչքար	13-րդ դ.	Հ	երկատված, ստորին բեկորը կանգնեցված պատվանդանին, վերինը՝ ընկած գետնին, արձանագիր
		8.6.4	խաչքար՝ Վաչեի	1280 թ.	Հ	կանգնեցված պատվանդանին, հողմահարված
		8.6.5	խաչքար	1282 թ.	Հ	կանգնեցված պատվանդանին
	8.7.		գերեզմանոց	13-14-րդ դդ.	Հ	վանքից 300 մ հս-ամ
		8.7.1	խաչքար	13-րդ դ.	Հ	կանգնեցված գետնին, գլխիվայր, արձանագիր
		8.7.2	խաչքար՝ Սարգսի և Աբրահամի	1287 թ.	Հ	կանգնեցված ցածր պատվանդանին

9. 43. Փոռ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	13-19-րդ դդ.	հվ մասում	S	
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ (ԺԱՄԱՏՈՒԼ)	1830 թ.	գ. մ.	S	գանգակատունը՝ 1910 թ.

9. 44. Զարագլուխ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԶԱՐԱԳԼՈՒԽ»	7-18-րդ դդ.	3 կմ hu	S	2 ձորակների միջև ընկած սարահարթին
	1.1.			եկեղեցի Թուխ Մանուկ	12-18-րդ դդ.		Հ	հիմնովին վրկսգ.՝ 18-րդ դ.
	1.2.			գերեզմանոց	7-15-րդ դդ.		Հ	եկեղեցու շուրջը
		1.2.1		կոթող	6-7-րդ դդ.		Հ	եկեղեցուց 20 մ հս-ամ, վերնամասը չի պահպանվել

		1.2.2	խաչքար	11-		Հ	ամ պատի տակ
		1.2.3	խաչքար	12-13-րդ դդ.		Հ	եկեղեցուց հս, պատվանդանին
		1.2.4	խաչքար	13-րդ դ.		Հ	եկեղեցուց հս, կանգնեցված գետնին
		1.2.5	խաչքար	13-րդ դ.		Հ	եկեղեցուց հս, կանգնեցված գետնին, ստորին մասը կտրտված
		1.2.6	խաչքար	13-րդ դ.		Հ	եկեղեցու հվ պատի մոտ, վերին ծախ անկյունը կտրտված
		1.2.7	խաչքար՝ Ովանիսի	1303 թ.		Հ	եկեղեցու մոտ, կանգնեցված ցածր պատվանդանին
		1.2.8	խաչքար	14-15-րդ դդ.		Հ	ընկած եկեղեցուց հվ-ատ, հողմահարված
		1.2.9	խաչքար	15-16-րդ դդ.		Հ	եկեղեցուց հվ-ատ, կանգնեցված գետնին
2.			ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	16-20-րդ դդ.	հվ-ամ մասում	S	հվ-ամ եզրի բլրին, դպրոցից 400 մ հս-ամ
	2.1.		խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	հվ-ամ եզրին, ընկած գետնին
	2.2.		խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	հվ-ամ եզրին, ընկած գետնին
	2.3.		խաչքար	16-17-րդ դդ.		Հ	կնտ-ում, ընկած գետնին
	2.4.		խաչքար	17-րդ դ.		Հ	հս կողմում, ընկած գետնին
	2.5.		խաչքար	17-18-րդ դդ.		Հ	հվ-ամ եզրին, ընկած գետնին
	2.6.		խաչքար	17-18-րդ դդ.		Հ	ամ եզրին, ընկած գետնին
3.			ԵԿԵՂԵՑԻ	19-րդ դ.	կնտ	S	
	3.1.		խաչքար	17-րդ դ.		Հ	հենած ամ պատին, երկատված, վերնամասը չի պահպանվել
	3.2.		խաչքար	17-րդ դ.		Հ	ագուցված ամ պատին, մուտքից աջ
4.			ԽԱՉՔԱՐ՝ ԹԱՑԻԿԻ	1290 թ.	1,5 կմ հվ	Հ	Եղեգնածոր տանող ճանապարհի ծախ կողմում, պատվանդանին
5.			ԽԱՉՔԱՐ	1292 թ.	1,5 կմ հվ-ատ	Հ	ծորի ծախ կողմում, հենած պատվանդանին
6.			ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՂՎԱԾՆԵՐԻՆ	1948 թ.	գ. մ.	S	

**Ընդամենը՝ Վայոց ձորի մարզում
1380 ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ
(հավելվածը լրաց. 12.04.07 N 456-Ն, լրաց., փոփ., խմբ. 14.08.25 N 1151-Ն)**

**Հայաստանի Հանրապետության
կառավարության աշխատակազմի
ղեկավար-նախարար**

Մ. Թովուլյան